

PRVNÍ STRANA

7

Oběžník kolegiální podpory v projektu
Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

NOVÁ ŠKOLA, o. p. s.

Každý má právo na plnohodnotné vzdělávání.
Někdo to má ale z různých důvodů těžší...

Čtenářské kluby

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č.
CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

Milí přátelé klubů, knih a čtení,

v předvánočním čase Vám neseme časopis plný novin ze čtenářských klubů, inspirací a výzev k zamyšlení. Téma čísla – spolupráce – se ustanovilo spíše neplánovaně, vlastně se svým způsobem přihlásilo o pozornost. Čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ fungují již dva roky, leckde se spolupráce stala bezproblémovým a pozitivním prvkem v pozadí klubových aktivit, jinde naopak každotýdenní výzvou. Zároveň jsme v listopadu měli všichni příležitost znovu si uvědomit, že na žádnou starost ani radost nejsme sami, jsme velký tým, kde jsou k nalezení ještě mnohé dosud neobjevené příležitosti ke spolupráci. Ač je ústředním motivem našeho tématu spolupráce manažerů čtenářských klubů, nechceme opomenout i další oblasti, kde vzájemná interakce přináší plody. Doufáme, že každý si v předvánočním čísle najde alespoň kousek textu, který mu to naše vzájemné (a často nejen) pracovní propojení příjemně osladí či pocukruje.

Advent je chvíle k zamyšlení, Vánoce radost a po oslavném Silvestru přichází naděje nových začátků. Přejeme Vám, ať pro každou část přelomu roku najdete dostatek času, síly a především ty správné lidi po svém boku.

Tým čtenářských klubů Nové školy, o. p. s.

OBSAH

strana 6

Útěcha z literatury aneb povzbuzení z poučení

Malá procházka Šesti procházkami literárními lesy Umberta Eca

strana 9

Co se děje v projektu?

Dílna vzájemné inspirace – Olomouc, Praha

Ohlédnutí za setkáním

Výstupy z WS se speciálními pedagogy

Mladé spisovatelky z Kolína

Čtenář na jevišti – spolupráce bruntálského klubu při přípravě

Spolupráce klubu a knihovny v Březně

Společná čtenářská reflexe v Kralupech

strana 29

Inspirace z druhé strany

Ohlédnutí za tématem dílna čtení

WhatsApp – jak být v kontaktu

Půjčovat knihy pro dospělé dětem?

Prostředí příběhu – lekce čtení a psaní od Kateřiny Šildrové

Autentické modelování – účinná forma spolupráce mezi manažery

Děti s OMJ ve čtenářských klubech – článek Zbyňka Němce pro časopis Impulsy

Zkušenosti z pražského projektu Nové školy

Společné cíle – rozhovor Naděždy Dvořákové s PaedDr. Hanou Plachtovou,

speciální pedagožkou, vedoucí pracoviště Náchod PPP a

SPC Královéhradeckého kraje

Pařív – čtenářská lekce od Lucie Frišové

strana 52

Čtenářské zrcadlo

Zdeňky Vajdové

Lucie Frišové

Lucie Mužíkové

Autorkou obálky je Magdalena Rutová.

Autorem fotografií je Ondřej Polák.
Fotografie jsou ilustrační.

ÚTĚCHA Z LITERATURY ANEB POVZBUZENÍ Z POUČENÍ

Malá procházka Šesti procházkami literárními lesy Umberta Eca

Co má společného četba a spolupráce? V sepsaných přednáškách Umberta Eca se dozvídáme, že velmi mnoho. Nejde jen o to, abychom se úspěšně přenesli přes retardéry dekódování textů, hledali jejich významy (a zvláště ten jeden hlavní), vděčně nasávali svou čtenářskou dávku emocí a instantních prožitků, jde především o aktivní spolupráci. Koho s kým, jak funguje a k čemu je vlastně dobrá? Článek – i jeho autorka – má ambici odpovědět stručně, a pokud možno přesně, právě myšlenkami Umberta Eca zachycenými v knize, která – jak už je zřejmé osudem všech titulů představovaných v této rubrice – se velmi těžko shání.

Možnost i nutnost čtenářovy spolupráce pramení z faktu, že vyprávění je z velké části pouhým náznakem. Zbývá v něm spousta mezer, které si čtenář musí doplnit. „Každý text je líným nástrojem, který vyžaduje od čtenáře, aby za něj udělal část jeho práce.“¹ Čtenář si volí pěšinky, kterými textem – lesem – kráčí od jednoho stromu k druhému. Text se pak dává poznat tomu, kdo jej dobře čte, modelovému čtenáři. Skutečnému čtenáři zároveň Eco neupírá svobodu jen tak bloumat mezi stromy textu a snít si o sobě, upozorňuje však, že les patří všem a nemohu si ho (a jeho význam) přivlastnit jen pro sebe.

Modelový čtenář nejsem ani já, ani vy (nás Eco nazývá empirickými čtenáři), ale ten, kdo zná pravidla hry – jak číst ten který text. Jemu je také každý text určen a Eco jeho roli od spolupráce povyšuje k spolutvorbě. Pokud nahlédneme do kuchyně teoretikům, pod pokličkami najdeme různá další označení čtenáře – implikovaný, metačtenář, virtuální, ideální čtenář ... - nejde o nadbytečnost pojmů, každý má své myšlenkové pozadí, my si ale zde vystačíme právě s modelovým. Ač se může zdát, že je poučeným člověkem, jedná se vlastně o textový konstrukt. Modelový čtenář je s/ tvořen souborem instrukcí v textu. „Kompetence modelového čtenáře je tak jakýmsi druhem genetické výbavy, kterou na čtenáře text přenáší... Vytvořen spolu s textem a uvězněn v něm, čtenář se těší takové míře svobody, jakou mu text poskytuje.“²

Je-li v textu modelový čtenář, zřejmě nás moc nepřekvapí, když zde můžeme nalézt i modelového autora, který není ani autorem fyzickým (Eco by řekl empirickým), ani vypravěčem. Odhalení modelového autora v textu – který je dílem vytvořen, a tedy ho stěží mohl napsat – pak z nás obyčejných čtenářských smrtelníků dělá spoluhráče, spolutvůrce – modelového čtenáře. Čtenář, který nad to se ještě

těší z prostředků, jež k této téměř magické spolupráci modelový autor užívá, je pro Eca modelovým čtenářem druhého stupně. Tím, kdo sám v textu hledá svou roli – Jakým čtenářem se v tomto příběhu mám stát? – A také způsoby, jakými mu je tato role představována. K tomu často dochází až při opakovaném čtení stejného textu, které je – slovy Umberta Eca – bráno za normální většinou jen u dětí, důchodců a profesorů.

Jakou spolupráci po nás text vyžaduje? Základním pravidlem pro četbu fikce je tzv. potlačení nevíry³. „Čtenář musí vědět, že to, co se vypráví, je imaginární příběh, ale proto ještě nesmí věřit tomu, že spisovatel lže.“⁴ Eco ale dále přiznává, že tato instrukce směrem ke čtenáři rozhodně není jednoznačná. Při četbě čtenář některé složky díla bere jako pravdivé, jinde je naše nevíra na místě. Navíc hranice mezi tím, čemu věřit máme, a tím, čemu nikoliv, je velmi neostrá. To, co nás vede k hodnocení pravdivosti, a tím i míry důvěry, kterou v určitou část textu vkládáme, je naše zkušenost s realitou. „Znamená to, že fiktivní světy parazitují na světě reálném.“⁵ Fikce nám podle Eca umožňuje soustředit se na malý, pevně ohraničený svět podobný tomu našemu – a podobnost je to i v případě fantaskních vyprávění typu Abbottovy Plochozemě.⁶ Vzhledem k tomu, že hranice textu jsou pevné, naše zkoumání je omezeno do nutně ohraničeného prostoru, a jediný směr našeho čtenářského rozletu je proto hloubka. A zvláště při opakovaném čtení může naše zkoumání jít do mnohem větší hloubky, takové, jaké ve složitém a velkém reálném světě jen stěží dosahujeme.

Je nasnadě si říct, k čemu nám tato často i náročná spolu/práce s textem může být. „Číst fikci znamená hrát hru, jíž dáváme smysl množství věcí, které se udály nebo se dějí či se stanou v reálném světě. Čtením vypravování unikáme úzkosti, která nás přepadne, když se snažíme sdělit něco pravdivého o tomto světě.“⁷ Krom nepopiratelné estetické funkce (a Eco je také estetik) mají romány moc umožnit svým čtenářům prožít život v malých světech, kde je pravda nepopiratelná, zatímco náš svět nám připadá jako místo, které nás mate. Hledání pravdy v reálném světě je složitá záležitost, v literatuře je to mnohem jednodušší. To nás vrací k modelovému čtenáři, tomu, který tento bonus četby zažívá. Je totiž vybaven přesnou dávkou v četbě užívaných znalostí, aby jeho víra v pravdivost fikce byla přesná. Nejen málo, ale i příliš mnoho znalostí (a podtrhněme, že užitých jako nástroj spolupráce s textem) může znemožnit četbu v modelovém modu; to je také důvod, proč se nám některé knihy zdají pitomé. Eco jako příklad uvádí chybné pojmenování ulic ve Třech mušketýrech Alexandera Dumase staršího. Znalost (nepotlačená) dobového pojmenování ulic by čtenáři zcela znemožnila pochopit jednu důležitou scénu a rozbila by

jeho představy o prostoru příběhu. Mnoho textů ale vyžaduje kromě znalosti reálného světa, také velké množství již přečtených románů. Každopádně je rozsah znalostí vyžadovaných po čtenáři vymezen čteným textem. „...každou tajnou zprávu můžeme dešifrovat za podmínky, že víme, že se jedná o zprávu. Problém s reálným světem tkví v tom, že se lidstvo od nepaměti ptá, je-li tu nějaké poselství, a pokud ano, má-li smysl. Pokud jde o literární světy, nepochybujeme o tom, že je v nich poselství skryto a že autor jako stvořitel stojí za nimi a v nich jako množina instrukcí pro čtenáře.“⁸

Čtenářská svoboda nám umožňuje užívat jakýkoliv literární text (les) po svém, nehledět na stromy, a jak říká Eco, používat text ke snění. Stromy jsou ale to, co je v každém lese jedinečné, nakonec ony dělají les lesem. Klubové prostředí je dobré místo ke snění nad texty, je to ale také dobré místo ke zkoumání lesa. K pozorné společné četbě třeba jen krátkého textu s hledáním všeho, co v něm skutečně je. Slova na papíře - text – svou přítomností a svými vztahy vytvářejí jedinečné významy, které se společně lépe hledají. Nechávací mezery, jež se společně lépe nacházejí a zaplňují. Diskuze nad textem a tím, co v něm doopravdy je, může přinést nám dospělým i dětem milé zjištění, že není nutné se obávat úkolu text interpretovat. Nakonec se ale vždy můžete od povinností modelového čtenáře odpoutat. Vždyť i autor *Šesti procházek literárními lesy* přiznává své snění mezi řádky, když na otázku, kterou knihu by si vzal na pustý ostrov, odpovídá: „*Telefonní seznam. Je v něm tolik postav! Mohl bych vymýšlet nekonečné množství příběhů.*“⁹

Tereza Nakládalová
garantka regionálních koordinátorů a metodického fungování CKP

¹ ECO, Umberto. *Šest procházek literárními lesy: přednášky na Harvardově univerzitě*. Olomouc: Votobia, 1997. Velká řada (Votobia). ISBN 80-7198-248-2. , s. 9

²Tamtéž, s. 26

³ Coleridge, Samuel Taylor

⁴ Eco (Votobia. 1997) s. 101

⁵Tamtéž s. 111

⁶ABBOTT, Edwin Abbott. *Plochozemě: román mnoha rozměrů*. Brno: B4U, 2013. ISBN 978-80-87222-21-8.

⁷Eco (Votobia. 1997) s. 117

⁸Tamtéž, s. 154

⁹ Tamtéž s. 83

CO SE DĚJE V PROJEKTU?

Dílna vzájemné inspirace

Olomouc, 3. 11. 2018

Ne snad, že bych nechtěla jet na Dílnu vzájemné inspirace, ale nechtěla jsem jet do Olomouce, to je fakt. Moje záda vědí proč. Nicméně rozhodnutí padlo, takže jsme z našeho utěšeného kouta, vzdáleného odevšad, jeli v jednom autě dva kluby plus speciální pedagožka. Díky této společnosti se naše putování stalo událostí přinejmenším stejně přínosnou, jako samotná dílna. Za sedm hodin se probere opravdu spousta věcí. Dílna vzájemné inspirace, název do grantu, řeknete si. No, možná. Pravdou je, že setkání vedoucích z různých klubů bylo velmi přínosné. Moje představa, že kluby všude fungují na stejných základech, je lichá. Ohromně záleží na mateřské škole (mateřské ve smyslu mateřská loď, nikoli školka), která klub má. Jsou školy, které se od činnosti klubu poměrně distancují, a školy, které klub vstřebaly a organicky s ním žijí, ba dokonce i finančně podporují např. nákup dalších knížek. Úzká spolupráce obou vedoucích je nutností, dvojkolejnost zřejmě nikde nevydržela dlouho. To, jakou váhu klub má v očích školy, se evidentně odráží i v zájmu dětí o členství a věrnosti, se kterou klub navštěvují. Ve všech klubech ale vytrvávají děti, jimž klub dává pocit sounáležitosti, bezpečí a možnost ovlivňovat dění, která jim jinde zřejmě chybí. To, že se zároveň učí číst jinak a rády, je přidanou hodnotou.

Společná práce s Mášou Bořkovco-

vou na téma rodinného zázemí klubových dětí mi připadala také velmi užitečná. Víme sice, že mnozí z našich čtenářů na tom doma nejsou dobře materiálně ani co do podpory, ale nedomýšlíme, jakou nejistotou to zatěžuje celé dětství dítěte. Jak obtížně si budují rovnoprávné postavení v kolektivu vrstevníků. Ve škole jsou téměř pravidelně na okraji, zařadit se mohou jen ve své komunitě, což je dále vyrazuje, nebo v klubu. Díky za kluby! Kromě vědomého a radostného čtení tu děti mohou zažít i vzájemný respekt a důvěru, pocit sounáležitosti. Pokud kluby přinesou do života byť jen některých dětí potřebu číst a vědomí vlastní hodnotnosti, měly by být na všech školách samozřejmostí.

Příspěvek Zobrazování a prožívání emocí v literatuře, filmu a komiksu Mgr. Luboše Ptáčka, Ph.D., jsem si vybrala jak kvůli tématu, tak kvůli jménu přednášejícího (když je Ptáček, tak musí být dobře!). Přetavování formy mezi knihou, komiksem a filmem mě oslovuje, ráda porovnávám jednotlivé verze. Komiks navíc pokládám za únosnou formu seznámení se s tím či oním dílem, zvláště pak pro nečtenáře, a pokud se spojí komiks či grafický román s audioknihou, může otevřít i těžkého dysgrafika. Potud mé vstupní očekávání. Obávám se, že v tomto případě jsem si mohla vybrat lépe.

Možná by ale bylo možné pozvat lektorky souběžného semináře (ze Soboknížek) přímo do klubu?

Shrnutí – ano, je dobře, že jsme se sešli, že jsme si mohli popovídat i neoficiálně, zeptat se, poradit si a vyměnit kontakty na lidi, kteří klubům pomáhají. A že jsme se ujistili, že vlastně společně tvoříme jeden velký organismus.

...a pokud chce znát můj AHA moment, přiznávám, že se mi rozsvítilo v okamžiku, kdy jsem zaznamenala hlášku: „Všichni jsme IVPěčka.“

*Jana Ptáčková
manažerka čtenářského klubu v Náchodě*

Dílna vzájemné inspirace - Olomouc

„Chudáku, to je hrůza, a v sobotu?“ „Ale kdepak, žádný chudák, já se těším.“ Kollegyně se na mě divně dívaly, jako bych si vymýšlela. Na společné setkání týmu našeho projektu Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ se jistě těšili všichni. Vždyť přece vzájemné inspirace, knížek a povídaní o nich není nikdy dost.

Úsměvy, pozdravy, objímání. Vidíme se po delší době moc rádi. Po celotýdenním shonu usedáme v sále Divadla

na cucky a přemýšlíme o tom, jak jsme v klubech začínali, kam jsme se posunuli a kam bude naše další snažení směřovat. Celý den se nese v duchu pohody, panuje příjemná atmosféra. I během jídla sdílíme a diskutujeme napříč městy a kluby, ptáme se na to či ono, dáváme i přijímáme plnými doušky.

V průběhu přestávek si prohlížíme plakáty jednotlivých klubů, inspirujeme se vzájemně novými nápady, doporučujeme si knihy vhodné nejen k práci v klubu. Naše virtuální knihovna se rozrůstá o další tituly.

Ve skupinách sdílíme klubové

zkušenosti, ve výběrových workshopech máme možnost vyslechnout názory odborníků a diskutovat o školním neúspěchu a zázemí dětí pocházejících ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí. Inspirujeme se literárně – divadelní dílnou a její tvorbou, zjišťujeme, jak se prožívají emoce v literatuře, filmu a komiksu.

Velmi oceňuji obsah dopisu ředitelce školy o pozitivních dopadech tohoto projektu na žáky a pedagogy. Paní Dvořáková výstižně sepsala klady,

které jsme si v podstatě vůbec neuvědomovali, nepovažovali jsme je za důležité, nebo je opomíjeli. Je toho vážně dost, máme za sebou spoustu práce a úspěchů, ale věřím, že dalším úsilím se budeme ještě více zdokonalovat.

Podstatné je, že nás práce v klubu naplňuje, nabíjí, obohacuje a rozvíjí, že dětem předáváme z knížek i ze sebe jen to nejlepší!

*Mirka Henčová
Manažerka čtenářského klubu v Bruntále*

Vážená paní ředitelko,
vážený pane řediteli,

působím jako speciální pedagog ve čtenářském klubu pro žáky na 2. stupni ve Vaší škole. Chtěla bych vyjádřit potěšení, že mohu Vaši školu navštěvovat, zažívat příjemnou pracovní atmosféru v klubu, komunikovat s dětmi, paní učitelkou a knihovnicí-knihovníkem.

Projekt má před sebou poslední školní rok. Možná zvažujete, zda pokračovat ve čtenářských klubech např. pomocí Šablon 2. Dovolte mi, abych Vás informovala o pozitivních dopadech tohoto projektu na Vaše žáky a pedagogy.

Vaši žáci:

- * v projektu dostávají šanci **druhostupňoví** žáci, navíc cílovou skupinou jsou žáci „ze **socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí**“ a ti skutečně v klubu převažují
- * ukazuje se, že čtenářský klub a dílny čtení rozvíjejí žáky, kteří překonávají problémy doma a ve škole
- * zlepšují se ve čtení, v porozumění čtenému, ale i v písemném projevu
- * žáci se učí formulovat svoje názory, vyjadřovat svoje pocity na základě četby a učí se naslouchat druhým
- * při svých návštěvách vidím velké pokroky jednotlivých žáků v komunikaci a myšlení
- * učí se respektovat názory druhých a tolerovat odlišnost
- * zažívají momenty soustředění, když každý čte svoji knihu
- * osvojují si pravidla – pravidla klubu a dílny čtení
- * mají možnost vidět sladěnou spolupráci dvou dospělých – učitelky a knihovnice/knihovníka
- * zažívají zájem a pochopení od dospělých
- * zažívají respekt a přijetí od ostatních žáků
- * setkávají se a komunikují s dalšími žáky napříč ročníky
- * mohou se projevit a navázat vztahy bez stigmatizace, kterou někteří zažívají ve své kmenové třídě
- * spoluvytvářejí společenství lidí
- * setkávají se s novými knihami díky projektové knihovničce
- * chodí do knihovny
- * setkávají se s autory knih, s ilustrátory, dalšími odborníky
- * učí se trávit volný čas četbou knih
- * mají možnost ukázat svoji práci v klubu rodičům, příbuzným, pozvat kamaráda do klubu.

Vaše učitelka:

- * *osvojila si roli vedoucího klubu, včetně administrativy s tím spojené*
- * *zvládá realizaci dílny čtení*
- * *pokročila v naplňování společného vzdělávání, protože klub a dílna čtení jsou proinklu-
zivní nástroje*
- * *efektivně spolupracuje ve dvojici s knihovnicí/knihovníkem, je tedy lépe připravena na
spolupráci s asistentem pedagoga, s tandemovým učitelem*
- * *pracuje se žáky s potřebou podpůrných opatření a rozvíjí je*
- * *pracuje se žáky v pubertálním období a motivuje je k práci v klubu a k trávení volného
času četbou knih*
- * *využívá zpětnou vazbu přizvaného odborníka, tj. speciálního pedagoga, regionální koor-
dinátorky, manažerky projektu, je tak lépe připravena na zavedení mentoringu a kou-
činku do školství*
- * *pravidelně plánuje a vyhodnocuje svoji činnost v klubu*
- * *píše články do projektového oběžníku, je autorkou lekcí*
- * *pravidelně vede pedagogické pozorování a tvoří kazuistiky*
- * *pracuje v týmu, např. při regionálních setkáních*
- * *dlouhodobě se vzdělává v oblasti čtenářství a čtenářské gramotnosti*
- * *je odborníkem na literaturu pro děti a mládež*
- * *navázala intenzivní spolupráci s místní knihovnou*
- * *je pro žáky vzorem v komunikaci a vztahu ke knihám*
- * *inspiruje další pedagogy, předává metodiku dílen čtení.*

Vaše škola:

*klubové děti získaly ke škole mimořádný vztah
posílila svoji prestiž, např. otevřenými klubovými setkáními pro rodiče.*

S úctou

*Mgr. Naděžda Dvořáková, speciální pedagožka v projektu Nové školy o.p. s.,
zástupkyně ředitele ZŠ Hradební, Broumov, listopad 2018*

Dílna vzájemné inspirace – Praha

10. listopadu 2018

Jsem moc ráda, že jsem dorazila. Vůbec nelituji „ztracené“ soboty.

Snad nejvíc mi dal ten odpolední workshop zaměřený na drama a jeho roli při práci s knihou. Obě lektorky nás neskutečně poutavě zapojily do ukázkové lekce. A bylo to emotivní, kreativní, multisenzoriální a v maximální možné míře reagující na kolektiv účastníků a jeho potřeby. Pracovali jsme chvíli jako jednotlivci, chvíli jako kooperující skupina, a to se vlastně přesně děje i ve čtenářských klubech. Úkoly se střídají a mění svou formu. Myslím si, že přínos pro čtenářské lekce je nesmírný. Dovoluje to nejen pracovat s knihou formou dramatizace a vést tak děti k jiné práci s

textem, ale zároveň ten čtený příběh v klubu i prožít a něco si z něj odnést. Manažerky klubu tak mohou v podstatě pracovat také na zlepšení klimatu ve skupině klubových dětí, i když to je, myslím si, v globálu pozitivní a příjemné. A jak již bylo řečeno, prostor klubu je bezpečné místo, které umožňuje dětem BÝT a nejen si číst. Děti zde rostou, upevňují svou pozici ve skupině, pracují na svém sebevědomí, na schopnosti se zdravě prosadit. A my jsme toho součástí. Jsme svědky příjemné proměny starších čtenářů v sebevědomé respektující se osobnosti.

*Lucie Hlávková
speciální pedagožka pro Plzeňsko*

Ohlédnutí za workshopem speciálních pedagogů v Praze

V sobotu 10. listopadu se sešli v Praze manažeři klubů a speciální pedagogové. Část setkání byla věnována cílové skupině žáků navštěvujících čtenářské kluby. Workshop byl veden speciálními pedagogy. Nejdříve nám Patricie Koubská představila kazuistiky žáků z cílové skupiny, se kterými pracovala v rámci jejich školy, kde působí v pozici učitelky. První kazuistika popisovala dívku, která pochází z neúplné rodiny, kdy matka nejevila o výchovu dcery zájem. Dívka byla negativistická a odmítala jakékoliv aktivity, chtěla si rozhodovat o svém volném čase. Po velmi krátké době ze školy odešla, ale za nějaký čas se do ní vrátila a školu dokončila. V současné době pracuje jako pomocná kuchařka. Druhá kazuistika byla zaměřena na dva chlapce, jeden byl Rom a druhý Asiat. Chlapci navštěvovali stejnou třídu. Protože byli oba dva outsideři, spojili se dohromady a vzájemně si pomáhali. Jejich vzájemná spolupráce byla ku prospěchu oběma. Jeden pomáhal s výukou, druhý se zvládním jazyka. V těchto představených případech to dopadlo dobře a všichni zmi-

ňovaní se uměli postavit do života.

Ve druhé části workshopu, kterou vedl Roman Kurz, jsme se společně zamysleli nad tím, kdo patří do cílové skupiny a jestli můžeme nějak ovlivnit či motivovat žáky z cílové skupiny pro docházku do klubu. Ze začátku jsme se zamysleli nad tím, proč žáci z cílové skupiny nechodí do klubu/ do školy. Hledali jsme možné příčiny. Nejčastější důvody jsme viděli v: nefunkční rodině, kde nejsou jasně a srozumitelně stanovená pravidla; absenci pozitivního vzoru; nepřikládání důležitosti vzdělání; hodnotách rodiny, které nejsou shodné s hodnotami většinové společnosti; vyčleňujícím nebo „nepřátelským“ kolektivu; negativním vztahem k vyučujícím; ve vnímání školy jako neznámého prostředí, ve kterém se neumějí orientovat;

PROČ ŽÁK Z OS NECHODÍ DO ŠKOLY/KLUBU

- NEFUNKČNÍ R. - HAVIČKA
- NEMA VZOR
- VZDĚL NENÍ DŮLEŽITÉ
- HODNOTY R. - JINÉ POKRANČÍ
- KOLEKTIV - NEPŘÁTELSKÝ NEPŘÍ
- VZTAH K UČ. NEPŘÍ
- NEZNÁMÉ PROSTŘÍ
- PARTA
- FINANČNĚ
- JAZYK. BARIÉRA

negativním vlivu vrstevnické party; finančním znevýhodnění, které pro tyto žáky je stigmatizující; a v neposlední řadě i v případné jazykové bariéře.

Hledali jsme i možnosti řešení, jak bychom mohli ovlivnit žáky z cílové skupiny a podpořit je k návštěvě klubu/školy. Bohužel příliš možností jsme nenašli. Shodli jsme se na tom, že hlavní je vztah mezi žákem a vyučujícím, kdy tito žáci chodí do klubu kvůli nám, protože se tam cítí bezpečně, mají možnost zažít úspěch a někdo se jim věnuje. Vztahové problémy v kolektivu můžeme ovlivnit například projekty, které jsou zaměřené na rozvíjení pozitivních vztahů ve skupině. Komplikace s chybějícími pomůckami lze částečně vyřešit tím, že jsou některé pomůcky k dispozici ve škole (tužky, pravítka, nůžky...).

Kromě všeho, co bylo uvedeno, musíme vzít také v potaz působící pubertu, která s sebou přináší snahu vymezovat se pro-

ti tomu, co chtějí dospělí. Nebyli jsme jiní. J A tak se musíme obrnit velkou dávkou trpělivosti a mít je prostě rádi.

*Roman Kurz
speciální pedagog pro jižní Čechy*

Odkazy na materiály, se kterými se na WS pracovalo:

<http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/1-vymezeni-terminu-socialni-znevychodneni/1-1-definice-socialniho-znevychodneni/>

<http://www.majinato.cz/4-jak-motivovat-znevychodneneho-zaka.php>

Čtenářský klub a mladé spisovatelky

Kluby vedou ke čtenářství, ukazují cestu k zajímavým příběhům, umožňují nám všem prožít spoustu dobrodružství, sžíváme se s osudy literárních postav, porovnáváme jejich životy se svými, snažíme se pochopit jejich jednání, přemýšlíme o možných dalších scénářích, nadšeně společně sdílíme originální nápady...

Klub u nás v Kolíně (U Kostelíčka) se stal příjemným babincem, aniž bychom to tak se Šárkou plánovaly, stalo se. Fungujeme jako ryze dámský klub, o to víc se možná žensky noříme do předkládaných témat, odhalujeme před sebou i skrytá tajemství ze svého soukromí, připomínáme občas terapeutické sezení s knihou. Vzájemně se podporujeme, přejeme si úspěchy, těšíme se na nový čtenářský rok.

Veškeré poznatky z četby zapisujeme formou podvojného deníku, ale nejedná se vůbec o tradiční metodu záznamu citací z textu a následného komentáře k nim. Náš tzv. „podvojný deník“ je běžný čtenářák, kdy levá strana sešitu je polepená (popsaná) ukázkami, myšlenkami autorů = spisovatelů, proti tomu pravá strana je vždy věnována našim reakcím, postřehům, nápadům, zdůvodňováním; sem píšeme prostě my = noví autoři!

Právě tyto části deníku nás inspirovaly k nápadu vydat sborník, knížku našeho klubu! Dívky si hned nadšeně zadaly dobrovolný prázdninový úkol: psát, psát a zase psát!!!

Dívat se kolem sebe, pozorovat okolí, všimnout si chování lidí, zvířat... Čtenářství pro nás totiž neznamená jen

lásku ke knihám, touhu číst, ale i chuť příběh vytvořit, změnit na okamžik mladé čtenáře ve spisovatele.

Prázdniny uletěly, vrátily jsme se s děvčaty zpět do našeho klubu, shromáždíme nápady, texty. I letos přespíme v adventu ve škole a je nám jasné, že večer prožijeme s příběhy! Těšíme se. Držte nám pěsti!

Klidné adventní období plné inspirace pro všechny zapálené čtenáře/ky Vám za celý kolínský klub přeje

Šárka Růžková.

Manažerka čtenářského klubu při 5. ZŠ Kolín

22.3.

JÁ JSEM MALÁLA

Malala Júsofzajová, spatriční McCormickovou
pravdivý příběh pakistánské dívky (19 let)
autobiografie (pravdivý, skutečný příběh)
postřehem Talibanem (radikální muslimské hnutí)

Žopis Malále

Zákon Smečky - skrytý nepřítel
Erin Hunterová

Co máme společného s Hlavničkou hrdinou?

Chtěl na ni ještě zůstat naštvaný, ale přelítá si uvedomil
val, jak mu bude chybět
str. 75

Milá Malalo,
otvorem příběhu jsem se dozveděla teprve ne dárna
Amou pře zamil, si jedna emala lidi, které by své
edraví položilo za ostetní. Tim navržen na to, jak
si se snažila obhájit práva žen ve vaší zemi
a vlastně te za to postřelili. Tu Nobelovu cenu
si 100 dní eastloužís. Myslí si že tato kniha
otevřeš oči všem co si myslí že usichni v
bátka nás chtějí zabít a upozorníš na ne-
příznivé chování Taliban. Sem ráda že i že
Anglie pomáháš ženám z takovýchto zemí.

tvá Lucie 22.3.2017
v Kolíně

No, máme společného že nevydržíme být dlouho na
někoho naštvání

8.2.

KOLIK

- Kolik je vrznutí ve starých dveřích?
Podle toho, jak moc je zavírají.
- Kolik je krajců v bochníku chleba?
Podle toho, jak tenké je krajíc.
- Kolik má v sobě den smíchu a pláče?
Podle toho, s kým ho prožíváš.
- A kolik lásky je v srdci tvých přátel?
Podle toho, kolik jim jí dáš.

Autor: Shel Silverstein

15
Kolik má v sobě den smíchu a pláče?
Podle toho, s kým ho prožíváš.

Pročtože život si užíváme díky přátelům
a když se smějeme a někdy je to náš
přítel. A když pláčem kvůli někomu
vime se + mím nás nic dobrého měkka.
A by přáteli se kterými se směji vždy
budou v našem srdci a vždy na ně budeme
nácti a budeme s nimi vše prožíváme ať už
si v dobrém protože přátelství je nezahrad
selni

Linda

9.17

PO PRÁZDVINÁCH

Jak by měl vypadat
správný čtenář?

Já jsem čtenářka 2

Já vlastně nevím. Čtenář by asi neměl
pohlížet na čtení, tak by asi měl číst.
Ne napsala jsem hodně číst protože
si myslím že nejde o počet knih které
přečte, třeba že když přečte za týden
600 stránek tak není větší čtenář
než ten který přečte třeba 400. Myslím si
že jde o to jestli to používá za koni-
ek, jestli ho to baví. Takže když přečte
6 knih jako povinnou četbu a nebu-
dá ho to bavit tak podle mě
správný čtenář není.

Na kade to možná znít trochu
cigojstovsky, ale podle mě dobrý čtenář
jsem. Protože jak už jsem řekla je pro
mě správný čtenář každý kdo čte a
baví ho to. Na knihy si snažím
najít čas každý den, prostě ráno
čtu. Někdy když čtu tak nemám ohled
na to ale snažím se i že nevím že čtu už se
mízdá dost dlouho a potom možná dost něco čtu.

19.6.

Touhy = bálónu

Jitka Nováková

Láska

Někdo v lásku věří,
druhý slovy ji měří,
Třetí pro lásku by zabil,
Čtvrtý láskou by se opijel.

Láska,
jsi nebezpečný cit.
Láska,
každý chce tě mít.
Láska,
máš sílu radosti i bolesti.
Láska,
ochraňuj ty, jež touží být spolu.

že každý lásku vnímá jinak, ale nikdo není co
je správné. Já si myslím že nic správné není.
Každý má mít svůj názor

Lásko, máš sílu radosti i bolesti.

Láska dokáže slepit domnělé srdce, jedinec, ona dokáže
dát čas spádky a dát lidi nebo i jiné bytosti
zase pohromedy a to kvůli své síle. V lásce
je radosti hodně, ale postupem času uprcha
(ale ne u všech). Asi každého bolí, když ho
někdo opustí.

Lásko,
každý by tě poznat měl bez tebe nám
není hej

Soutěž Čtenář na jevišti – příprava a spolupráce

Našemu rozhodování o výběru vhodné knihy předcházely sáhodlouhé debaty. Vzhledem k tomu, že loňský úspěch se zakládal na vtipných replikách a úsměvných pasážích z knihy Babička drsňáčka, padlo rozhodnutí, že se pustíme do vážnějšího tématu. Deník Anny Frankové, Mengeleho děvče, Anna a vlaštovčí muž nebo Běž, chlapče, běž? A co Chlapec v pruhovaném pyžamu? Znáte knížku? Viděli jste film? Vendulka neskrývala nadšení a úžas z právě přečtené knížky. Detailně povyprávěla příběh chlapce Bruna a jeho nového kamaráda Šmuela, doporučila zhlédnout film. Po delším uvažování jsme seznaly, že právě tato knížka – Chlapec v pruhovaném pyžamu – bude mít to štěstí a stane se na krátkou dobu nedílnou součástí našich životů...

Již v této první a zároveň nejdůležitější fázi procesu výběru vhodné knihy zafungovala jasná komunikace, děti si vzájemně předávaly náměty a orientovaly se v tématu, nesnažily se o sebeprosazení na úkor týmu. Přinášely nové pohledy na věc, udržovaly stále dobrou atmosféru.

Přiznáme se, že nás, dospěláky, zpočátku hlodaly pochybnosti, jestli padla správná volba a jestli budou děti schopny tak vážné a smutné téma správně uchopit a pojmout. Ale co chtěly, to mají... Samotný výběr vhodných kapitol pak vyžaduje kreativitu, jisté zna-

losti obsahu knihy i určité scénaristické zkušenosti. Zasedla větší část klubových odborníků, kteří společně dali hlavy dohromady a debatovali a vybírali a škrtili a zase přidávali, až vybrali asi pět kapitol, o kterých se domnívali, že jsou zcela stěžejní pro dějovou linku. Nakopírovali jsme množství textu, každý dostal do ruky svůj scénář. Tady se projevila Vendulčina zodpovědnost vůči kamarádům, snažila se, aby skutečně zaznělo vše podstatné, radila, které méně důležité informace je nutné vypustit.

Dále je potřeba určit, kdo se jaké role zhostí a kdo bude vyprávěčem příběhu tak, aby byli zapojeni všichni členové klubu. Také v tomto ohledu zafungovala skvělá spolupráce mezi klubovými kamarády, intuitivně se dohodli na rozdělení rolí, zapojili se také noví členové, pouze jeden chlapec nechtěl nic říkat, chce být tichým pozorovatelem svých starších kamarádů.

Vzhledem k časovému omezení - 15 minut - jsme zpočátku tápali, naše pokusy o zredukování textu se příliš nedařily, všechno jsme považovali za nezbytně nutné. Průběžné čtení zabralo hodně času... Nakonec byly společnými silami vybrány důležité pasáže. Abychom nemuseli nic znovu opisovat, vytvořili jsme koláž z vystříhaných odstavců. Výsledným verdiktem je 6 stran textu, což odpovídá asi patnáctiminutovému zdramatizování. Pubertální věk s sebou nese svá

úskalí a v některých momentech bylo nutné zvláště chlapce usměrnit v tom smyslu, aby svými rádoby vtipnými poznámkami neznevažovali celou situaci v průběhu zkoušení. Ale i tady zasáhl kolektivní duch vzájemné inspirace a zodpovědná děvčata je vhodně zmanipulovala v dobrém slova smyslu.

V poslední fázi ladíme vše tak, aby výslovnost byla zřetelná, dodržovala se správná artikulace, intonace, větná melodie, tempo a pauzy. Pruhovaná pyžama vytvoří dojem autentičnosti, síť připomíná drátěný plot, sprchy u tělocvičny jsou plynová komora. Jsme v kostýmech a kulisách. Hrajeme.

Držte nám palce, ať se naše společné dílo povede a třeba ho ocení i ostatní.

*Mirka Henčová
manažerka čtenářského klubu v Bruntále*

Představení z minulého roku – Babička drsňačka – můžete vidět zde:
<https://www.youtube.com/watch?v=wEGzUedJNKI>

Spolupráce čtenářského klubu s obecní knihovnou

Mnozí členové školního čtenářského klubu byli velmi překvapeni, když jsme 9. května navštívili obecní knihovnu sídlící v místním infocentru. Netušili, že tu takový prostor existuje.

Proto jejich první reakce byla, že by se knihovna měla začít více propagovat. Například lákat na knižní tituly, nejen novinky, vyvěšením do informačních tabulí. Nebo pořádat akce – autorská čtení, káva a sušenky zdarma, soutěže apod.

Samotné prostory knihovny nejsou příliš velké a na žáky působily útulně a prosluněně, ačkoli nebyly barevné. Jen by přidali květiny, plakáty nebo ci-

táty či slogany pro lidi, kteří se snaží číst, ale nejde jim to. Taky zde chybí koutek s dětskými knihami, když přijdou maminky s dětmi. Nejen starší lidé by pak ocenili, kdyby se mohli pohodlně usadit, mladší by zas uvítali sedací pytle nebo koberce.

Výběr knih je někdy složitý proces. Málokdo sebere knihu a jde. Lidé by měli mít možnost se v knihovně uvelebit a třeba i nad šálkem kávy či čaje se do knihy chvilku začíst. Na přemýšlení dětí se projevily zkušenosti ze čtenářského klubu, kde mají na čtení svůj klid a pohodlí.

Odborná literatura v knihovnách

formě vaků na koberci, pro starší stůl a židle. Velmi nás potěšila realizace dětského koutku.

✓ knihovně sice přibyly obrázky a drobná dekorace, stále by to ale chtělo více květin. Do malého prostoru se nevešly všechny naše nápady, ale je vidět snaha. Na vyžádání vám dole v infocentru připraví drobné občerstvení. Zpracovat by to stále chtělo na propagaci. Náš klub slíbil, že místní knihovně s tímto nelehkým úkolem pomůže. Tak nějak sami od sebe to členové začali brát jako své poslání. Myslím, že i díky tomu, že jejich návrhy a celý projekt nepřišly vniveč, ale jejich práce a rady byly oceněny. A to je velmi důležité.

Celkově je knihovna přehlednější, útulnější a zajímavější. Máme

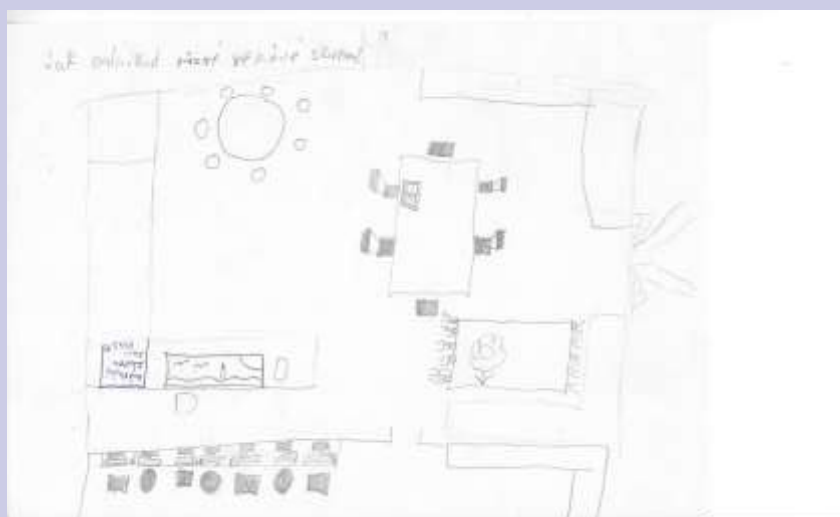
je uspořádána podle mezinárodního desetinného knižního třídění, ale beletrie by pro větší přehlednost mohla být rozdělena podle žánrů. Jako zajímavý mi přišel nápad vytvořit speciální místo pro povinnou četbu středních škol.

před sebou ještě práci, ale věříme, že si brzy najde více návštěvníků a náš klub se na tomto bude podílet.

*Nikola Hobrlantová
Manažerka čtenářského klubu v Březně
Foto archiv klubu*

6. 6. 2018 jsme se se čtenářským klubem přišli podívat na změny, které byly i podle našich návrhů provedeny. Přibyly obrázky, knihy jsou lépe tříděny, je tu prostor na sezení jak pro mladé, tak i pro starší.

Podle našich návrhů bylo zpřehledněno a změněno řazení knih, přibyly na nich značky o žánrech. Z místnosti zmizely nepotřebné police a nahradila je místa k sezení - pro mladé čtenáře ve

Jaký jsem čtenář?

Sebereflexe čtenářských preferencí a dovedností, výběr knih

Poslední klubová setkání školního roku v červnu 2018 znamenala především předání certifikátů a různých motivačních předmětů jako knižního dárku, záložek i náramků. Ale byly před námi prázdniny a neméně důležité bylo, aby si děti vybraly knihy na prázdninové čtení. Víme, že výběr toho, co číst, nebývá jednoduchý. Zvláště pokud čtenářský zájem není dost vyhraněný. A to se týká jak dětí, tak nás manažerek. Vedle atributů knihy, které pomáhají při výběru a o nichž jsme na klubových schůzkách mluvili nejednou, je tu čtenář a jeho „atributy“.

„Kniha bez čtenářů je věc mrtvá a nicotná.... Vůz je vozem, pokud jezdí. Literatura zasluhuje svého jména a významu, ... jen když plní mezi čtenáři svou funkci.“ Na té druhé straně knihy to je „čtenářík milý“, jak o něm píše Vladislav Vančura v knize esejí Vědomí souvislostí (1), odkud také pochází citace. Jestli si děti uvědomí sebe jako čtenáře, je naděje, že jejich prázdninový výběr bude úspěšný.

Spolu s dětmi jsme se zamysleli (my všichni) nad tím, jak bychom se charakterizovali jako čtenáři. Manažerky čtenářskou sebereflexi modelovaly a děti dobře rozuměly, o co jde. Musela jsem připustit, že jsem čtenář netrpělivý a pokud je to možné, čtu od začátku do konce. Těžko říci, jestli to je pro děti povzbuzení, nebo ne.

Pak děti reflektovaly své čte

nářské návyky (kde čtou, jak dlouho čtou), preference (deníčky, příběhy dětí ve válce, o zvířatech) a také pokroky: dětem se lépe daří vybrat knížku k domácímu čtení a především z hovoru o četbě se stala oblíbená disciplína. Těšila nás slova o tom, že právě klub je přivedl ke knihám, že mají pocit zlepšení svých čtenářských dovedností. Textu rozumí, jak je patrné z hovorů o četbě, ubývá neznámých slov, častěji než dříve knížku dočtou. Sebehodnocení byla osobní, ale překvapivě objektivní. Slabší čtenáři to o sobě vědí, např. že čtou pomalu, že zapomínají knížku doma, že si někdy na knížku přes týden ani nevzpomenou. Některé děti potřebovaly návodné otázky, aby dokázaly o svém čtenářství něco říci, a tak jsme se ptaly: Co tě zaujme při výběru knížky? Čteš i jiné knihy než z klubové knihovničky? Dáš při výběru na něčí doporučení? Probrali jsme také opakované čtení těžké knihy. To když jsem zmínila, že čtu Odysseu poněkolikáté. První reakce byla, že takové čtení už podruhé nebaví, ale pak jsme si povídali o tom, že další čtení mohou být jiná, protože knížku čteme v jiné životní situaci. I děti si vzpomněly na knížky, které čtou opakovaně.

Sebehodnocení dětí na závěrečném klubu školního roku byl dobrý nápad. Děti si uvědomily svůj pokrok ve čtenářství a to je povzbuzující jak pro děti, tak pro

manažerky. Po prázdninách jsme věnovali dost času hovoru o prázdninové četbě, všichni rádi mluvili o tom, co čtou, co přečetli. Domníváme se, že předprázdninová čtenářská sebereflexe přispěla ke kvalitě čtení. Materiální důkaz sebereflexe pak jistě najdeme na magnetkách, na nichž fotka dětí má být jejich vyjádřením, jací jsou čtenáři.

*Zdeňka Vajdová
manažerka čtenářského klubu v Kralupech nad Vltavou*

(1) *Vladislav Vančura, Vědomí souvislostí. Praha, Čes spisovatel, 1958.*

Literární intermezzo

Jako...

Lucie Hofmannová

Čtenářský klub v Dubí

Jako čokoláda

Ze svého auta jsem sledoval, jak jdeš domů. Věděla jsi, že jsem šel celou dobu za tebou? Počkal jsem, až se za tebou zavřou dveře, a pak jel domů. Zpod postele jsem vytáhl krabičku a prohlížel si fotky uvnitř. Víš, že jsi na nich ty? Je tam i malý kousek látky s tvou vůní a krabička od tvého oblíbeného make-upu, co jsem ti vytáhl z odpadků. Nadešel večer a já seděl v autě před tvým domem a sledoval, jak se zase chystáš do tvého oblíbeného klubu na hlavní ulici. Všimla sis, že jsme se minuli ve dveřích? A že jsem se dotkl tvé ruky? Vyšel jsem k tvému bytu číslo 28 ve třetím patře. Sáhl jsem do škvírky v rámu, vím, že tam je náhradní klíč. Vstoupil jsem a odblokoval bezpečnostní systém. 1618, jak jednoduché. Každý to může zjistit, přeci, den narození tvé prababičky a 18. místo v abecedě, q, první písmeno jména psa, co jsi měla v dětství, to není těžké. Vše jsem připravil, sedl si na gauč a čekal. Tentokrát už neutečeš. Kolem jedenácté ses, jako obvykle, vrátila domů. Ani jsi neměla šanci zareagovat a už jsem stál nad tvým svázaným tělem. Posadil jsem tě na gauč a společně jsme se koukali na televizi.

Vdechoval jsem tvoji vůni. Voníš jako čokoláda.

Jako vanilka

Ty jsi mnohem lepší, než ta před tebou. Jsi mnohem chytřejší, něco tušíš. Ty, na rozdíl od čokolády, cítíš můj pohled. Jako bys věděla, že se dívám. Jen se rozhlížeš, stejně mě nenajdeš. Miluju tvoji vůni, voníš po vanilce. Když jsi seděla v restauraci, z kabátu jsem ti vzal tvůj vlas. Mám ho pod polštářem. Je roztomilé, že třídíš odpad. Bylo tak jednodušší najít krabičku od tvé voňavky. Mám i tvůj starý deodorant, divila by ses, co všechno mám, co všechno vím. Úplně vidím tvůj výraz, když čteš tenhle dopis bez známky, adresy. Vzpomínáš, kdo ti ho dal? Pošťák, že? Požádal jsem ho, aby ti ho dal. Škoda, že sis nevšimla jeho výrazu. Toho soucitu v něm. On ví, že skončíš jako ostatní. Cítíš na sobě ten pohled? Hlavně se neotáčeš, jsem tam. Vidím tě, vanilko. Miluju tu vůni. Jsem tady. Za tebou.

S láskou tvůj J.

Jako jahoda

Začalo to nevědomě, že? Potkávali jsme se v kavárně, v parcích nebo na poště. Neměla jsi podezření. Byl jsem jen součástí davu, jeden z mnoha, ale ty jsi pro mě byla jako na výstavním podnose. Viděl jsem tě všude. Na ulici, na fotkách u mne v domě, ve svých snech. Stala ses mým světlem, mojí nejsilnější drogou. Pamatuješ na toho kluka, co do tebe „omylem“ vrazil v restauraci? To jsem byl já. Nebo toho, co na tebe zazvonil, jestli nepostrádáš psa? Víím, že ty žádného nemáš, jen jsem tě chtěl vidět. Dnes je ten den. Před pár hodinami jsi odešla do klubu a já teď sedím v autě a čekám na tebe. Vycházíš. „Chceš odvézt domů?“ Jsi opilá, souhlasíš. Pomáhám ti nastoupit. Hlavou mi běží jediná myšlenka: už budeš má.

INSPIRACE Z DRUHÉ STRANY

Dílna čtení ve škole – dozvuky minulého čísla

Čtenářské dílny jsme do hodin literatury začali zavádět před několika lety. Nejdříve probíhaly nepravidelně, náhodně, kdy děti dostaly pokyn typu „na příští hodinu literatury si přineste vlastní knihu“. Bylo to nesystematické, nárazové a některé děti knihy vůbec nenosily, dostávaly pak jiný úkol. Chyběla jakákoliv koncepce, návaznost. To vše se v podobném scénáři odehrávalo na prvním i na druhém stupni. Pochopili jsme, že tudy cesta nevede.

Začali jsme zavádět pravidelné čtenářské dílny. Zprvu plni pochybností, jestli tzv. stíháme probrat určené učivo... Každý z nás se ke čtenářským dílnám postavil jinak.

Na druhém stupni nás vyučuje pět češtinářů, z nichž čtyři máme pravidelně jednou týdně čtenářskou dílnu. Vzájemně spolupracujeme, vyměňujeme si zkušenosti a nápady na aktivity a práci s knihou, předáváme si inspiraci. Podobná situace je na prvním stupni. Pravidelné dílny čtení zavádějí vyučující spíše u starších dětí, a také ne všichni.

Má osobní zkušenost se čtenářskou dílnou je velice pozitivní. Jak jsem už uvedla, máme ji pravidelně jednou týdně v rámci hodin českého jazyka. Trvá 45 minut, což znamená, že nezbyvá čas na čtenářskou minilekci. Proto při vysvětlování

aktivity a práce s přečteným úryvkem vše dětem demonstruji na pohádce „O Červené karkulce“, aby správně pochopily, co mají dělat. Tuto pohádku jsem zvolila proto, že jsme se s dětmi shodli na stejné verzi, kterou všichni známe. Demonstrace aktivit je pak velice jednoduchá, děti při ní plně spolupracují, mnohdy vzniká spousta komických situací, jelikož tato pohádka se samozřejmě nehodí ke všem aktivitám. Nicméně zadaný úkol vždy na ní splníme a děti vidí, že tzv. všechno jde, když se chce.

Průběh naší čtenářské dílny je vždy stejný, děti přesně vědí, do čeho jdou.

Úvod:

Povídání o knihách, které si děti přinesly. Debata nad nimi – jak dlouho knihu čtou, co je na ní zaujalo, proč si ji vybraly, líbí x nelíbí, obálka knihy, kompozice atd.

Čtenářská minilekce:

Vždy zadávám dva úkoly a navrch přidávám čtenářské kostky. Po přečtení úryvku si pak děti vyberou jednu aktivitu (tzn. buď jeden úkol, nebo si hodí čtenářskou kostkou). Jak splnit úkol demonstruji pokaždé, jak jsem již psala, na pohádce „O Červené karkulce“.

Čtenářská dílna:

Většinou čteme 15 - 20 minut (podle zadaného úkolu). Děti zůstávají ve třídě nebo chodí na chodbu, kde jsou různé lavičky, sedačky a sedáky. Já čtu vždycky s nimi, sedávám tam, kde děti mají tendence povídat. Dvě až tři minuty před koncem čtení je všechny obejdu a řeknu jim, aby si dočetly odstavec, stránku, kapitolu a vrátily se na své místo ve třídě. Dál už žádné pokyny nevydávám. Děti jsou naučené, že se vrací do třídy, jsou tiché, neruší ostatní a rovnou bez říkání plní vybraný úkol.

Přibližně pět až osm minut před koncem hodiny je vyzvu, aby se přihlásil ten, kdo je hotový. Tyto děti nechám, aby si vytvořily dvojice a řekly si spolu, jak splnily danou aktivitu. Postupně se přidávají další. Nakonec děti vybidnu k tomu, aby (kdo chce) řekly nahlas, co napsaly. Když nikdo nechce, přečtu jim své splnění úkolu. Většinou se pak někdo „chytne“ a čte také. Někdy to nejde, pak je nechám a jen se ptám na to, kdo slyšel od kamaráda zajímavé splnění úkolu, komu se to líbilo, koho to inspirovalo k přečtení kamarádovy knihy, kdo je spokojen se svým splněním úkolu, kdo měl problém si vybrat úkol atd.

Často dětem na čtenářské dílny půjčuji své knihy (mám ve škole knihy mého dospívajícího syna, další si na nějaký čas půjčuji ve

školní nebo městské knihovně, některé kupuji). Když máme čtenářskou dílnu, dělám všechno s dětmi - povídám o své knize, čtu v době, kdy ony čtou, plním úkol, sdílím ho pak s někým nebo se všemi.

Když připravím úkol, který dětem zabere méně času, беру na začátek čtenářské dílny víc knih, o kterých dětem povídám. Často se pak stane, že některé dítě si přijde tuto knihu vypůjčit, protože ho zaujala.

Některé čtenářské dílny jenom čteme. Splnění úkolu a čtenářské kostky jsou dobrovolné.

Často propojuji čtenářské dílny se slohem - když bereme nějaký slohový útvar, zadávám ho jako jednu z aktivit do čtenářské dílny, např. dopis, popis, charakteristika, rozhovor, práce se slovní zásobou - s významem slov atd.

Martina Pobřísllová

manažerka čtenářského klubu

při ZŠ Tylova v Písku

WhatsApp, jak být v kontaktu

Na Dílně vzájemné inspirace, která proběhla v Praze 10. listopadu 2018, náš březenský klub vybral jako příklad toho, co se nám povedlo a co bychom doporučili, založení skupiny na WhatsAppu.

Mnohým se tento nápad líbil, ale ptali se mě na technickou podporu. WhatsApp je takzvaná aplikace neboli program pro rychlou a snadnou komunikaci. Oproti FB je výhodou, že se jedná o modernější (a tudíž pro děti zajímavější) formu a skupina je zcela uzavřená, bezpečná a zároveň jednoduše kontrolovatelná. Navíc užívání WA není podmíněno věkem a registrací. Podmínkou však je mít chytrý telefon a být připojen na internetu v režimu on-line. Existují i verze pro počítače, ale pořád musí být propojena s telefonem. Jeho pořízení a užívání je ale velmi jednoduché.

V každém chytrém telefonu existuje aplikace (ikonka), přes kterou se dostanete k pořízení dalších aplikací.

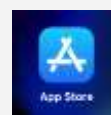
Např. Galaxy Apps

, Obchod Play

, App store

nebo si je můžete otevřít i přes prohlížeč internetu.

V tomto programu zadáte WhatsApp s ikonou a kliknete na instalovat. Váš chytrý telefon se už o vše postará a někde v telefonu Vám novou aplikaci otevře. Na začátku po Vás aplikace bude chtít pár kroků, které si každý musí doplnit podle svého uvážení.

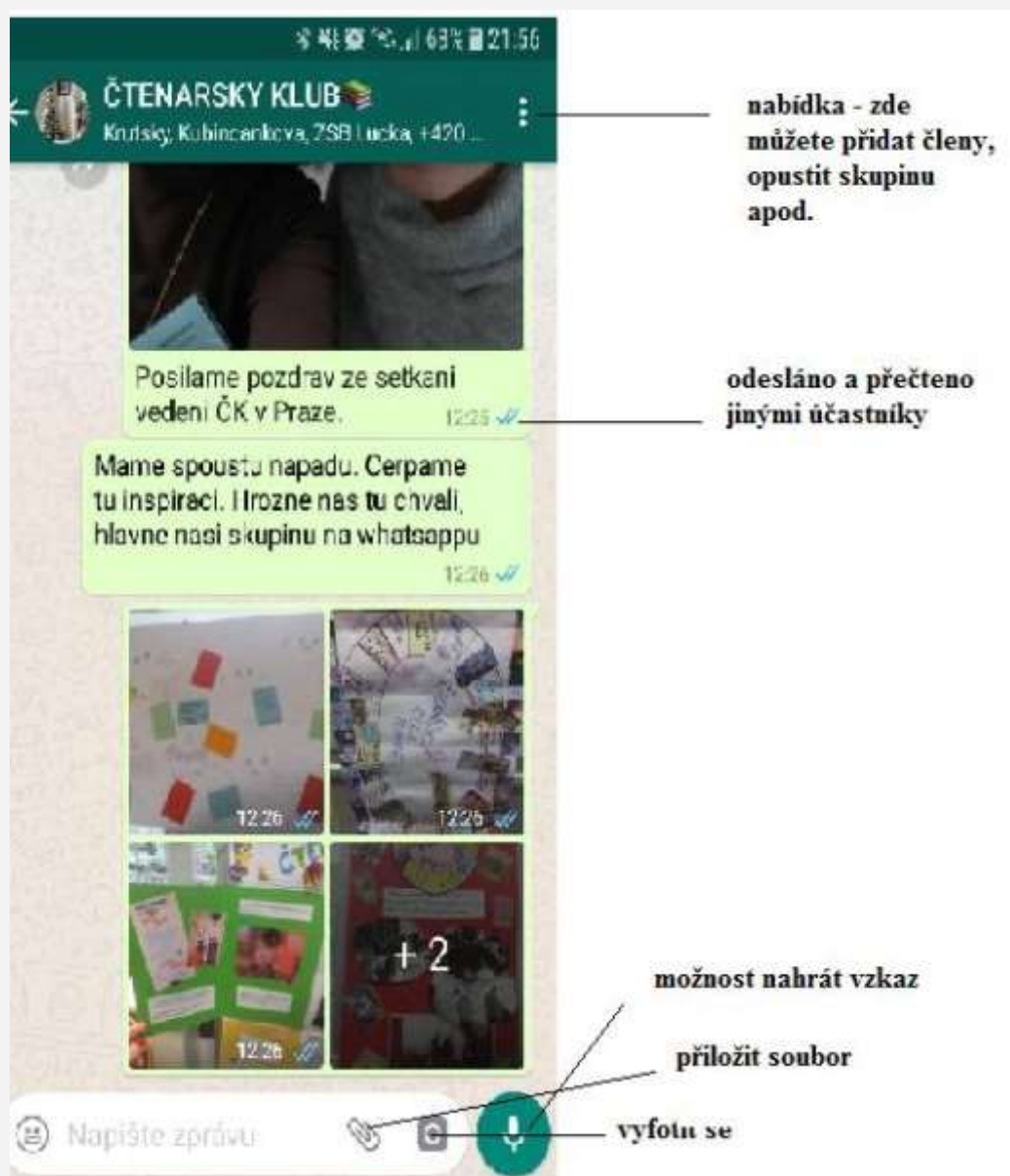

Jak vytvořit skupinu?

V aplikaci WhatsApp klikněte nahoře vpravo na 3 tečky a vyberte založit nová skupina. Program Vás pošle do Vašeho telefonního seznamu (sem si předtím musíte uložit kontakty osob, které chcete mít ve skupině), ale ukáže Vám jen ty kontakty, které mají aplikaci WA. Vyberete účastníky a posunete se dál kliknutím na šipku v zeleném kolečku. V dalším kroku zadáte název skupiny a je hotovo. Nyní můžete zahájit konverzaci. Po odeslání zprávy se Vám zobrazí fajfka, a pokud nejste v režimu on-line, objeví se u zprávy ikona budíku. Osoby se nemusí podepisovat, neboť vidíte v ikoně jejich nahranou fotku a u zprávy se zobrazuje jméno, pod jakým máte daného člena uloženého.

Snad jsme Vás některé inspirovali a snad Vám můj zjednodušený postup pomůže. Více informací pak naleznete na <https://www.whatsapp.com/>

Čtenářský klub v Březně

Velmi osobní názor na půjčování knih pro dospělé dětem

Téma půjčování knih pro dospělé dětem vnímám jako velmi aktuální a palčivé, proto cítím potřebu sdílet zde svůj osobní názor. Mé zamyšlení je směřováno primárně pracovníkům knihoven, ale ve výsledku se týká nás všech, kteří chceme u dětí rozvíjet kladný vztah ke knihám. Hned na úvod položím pár otázek. Zkuste si na ně schválně upřímně odpovědět:

Měli bychom jako knihovníci půjčovat dětem knihy, které jsou pro dospělé, resp. měli bychom jako ti, kteří pracují s dětmi, podporovat zájem dětí o knihy pro dospělé?

Proč si děti chtějí knihy pro dospělé půjčovat?
A je vůbec jasná hranice mezi knihami určenými pro děti a knihami pro dospělé?

Během své knihovnické praxe jsem se setkala spíše s odmítavým postojem k půjčování knih pro dospělé dětem. Mezi důvody, které kolegové uváděli, se vyskytovaly zejména tyto:

Děti platí nižší registrační poplatek, tak by měly mít přístup k menšímu množství knih.

Knihy v dospělém oddělení jsou pro čtenáře 15+ a my se obáváme, že si přijdou ztěžovat rodiče.

Děti si ty knihy nechtějí stejně půjčovat pro sebe, ale půjčují je pro své rodiče, kteří se tak nemusí regis-

trovat a knihovna tak přichází o potenciální čtenáře a příjmy z nich plynoucí.

Abychom lépe pochopili, které knihy se dostávají do dětského oddělení a které naopak do dospělého oddělení, musíme vycházet z toho, že o přidělování jednotlivých knih do konkrétních oddělení se v knihovnách starají katalogizátoři, kteří většinou nemají knihu sami přečtenou, a tak postupují spíše intuitivně. Největší váhu má kritérium věku hlavního hrdiny, pokud je tedy hlavnímu hrdinovi více než 15 let, je kniha zařazena do oddělení pro dospělé. A právě v tomto přístupu je zakopaný pes. Copak vždycky toužíme číst knihy jenom se stejně starým hrdinou, jako jsme my sami? Naopak. Já například v současné době více inklinuji k dětským knížkám, protože se ze mne stala matka a svět dětských hrdinů je pro mne najednou přitažlivější. A děti jsou naopak zvědavé na to, co je čeká na střední škole, chtějí si číst o tom, jak starší knižní hrdinové navazují vztahy, jaké mají problémy, co obecně řeší.

Z čeho pramení strach dospělých z toho, že děti budou číst knihy se starším hrdinou? Popravdě, sama si nedokážu uspokojivě odpovědět. Osobně jsem měla velké štěstí, že mě nikdo ve výběru knih neomezoval. Proto jsem do

své role knihovnice dětského oddělení nastupovala s tím, že má každý (i dítě) právo vybrat si knihu podle svého čtenářského vkusu. Po krátké době jsem ale zažila velké rozčarování, protože jsem se setkala s opačnou převažující náladou ke svobodě volného výběru knihy. Bojí se snad dospělí, že bude dítě vystaveno nějakému riziku, pokud bude číst knihy, které cílí primárně na staršího čtenáře? Je hlavním důvodem, že se v těchto knihách může objevit hrubší mluva, násilí, sex nebo drogová tematika? Jsme ale při hodnocení vhodnosti knih pro určité věkové kategorie skutečně objektivní, nebo náš úsudek ovlivňuje podobný přístup k hodnocení filmů? A je vůbec možné srovnávat to, co je zobrazeno ve filmu, s tím, co je napsáno

v knize? Podle mého názoru nemusí být dítě při sledování filmu aktivní. Stačí, když pasivně sleduje, co se před ním odehrává, nemusí vůbec zapojovat svoji fantazii, všechno je mu naservírováno. Kdežto když čte dítě, ale i dospělý knihu, tak ho to stojí mnohem více úsilí a času. Na psané slovo se musíme mnohem více soustředit, aby nám neunikaly souvislosti, každý detail může být důležitý. Čtení knihy, obzvláště té náročněj-

ší, nemůže být pro čtenářsky nevyzrálého jedince ničím obohacující. Spíše ho taková kniha od čtení odradí. U filmů je to ale jinak, pasivně a bez pochopení lze sledovat mnohé. Proto nestavme knihy na stejnou úroveň s filmy. I šestileté dítě je schopné sledovat film pro dospělé, ale v žádném případě nepřečte knihu pro dospělé. Jestliže dítě projeví zájem o knihu pro dospělé, tak klidně zbystřeme pozornost, ale ne proto, abychom ho od takové knihy vzápětí mohli odradit, ale

proto, že můžeme vidět, jak se dítě čtenářsky vyvíjí a dospívá.

✓ **přidělování knih do jednotlivých oddělení panuje takový zmatek a nepochopení, že není možné mluvit o ochraně dětského čtenáře.** Navíc se jednotlivé knihovny neshodují v tom, kam knihu zařadit. V jedné knihovně si dětský čtenář může bez problémů půjčit např. *Sírotčínec slečny Peregrinové pro*

podivné děti a v jiné mu tuto knihu odmítnou půjčit, protože je v oddělení pro dospělé. Problém spatřuji také v tom, že je mnoho současných knih pro mládež zfilmovaných. Ve filmech jsou často hrdinové vykreslováni vyspěleji než v knižní předloze, což pak může ovlivnit úsudek člověka v katalogizaci. To lze doložit např. dystopickou trilogií *Divergence*, upířskou ságou *Stmívání* nebo rozsáhlou knižní sérií *Gossip girl*. Po sexuální stránce se jedná o naprosto nevinné knihy, v nichž hlavní hrdinové působí dokonce zdrženlivěji, než by se od nich dalo čekat. Naopak v knihách téměř „klasických“ dívčích románů od L. Lanczové není o sexuální scény nouze. A posledním faktorem, který mě napadá a může zasáhnout do zmatečnosti v zařazování knih, je vnímání některých autorů jako výhradně autorů pro dospělé. Pro ilustraci lze uvést knihu *Dračí oči* od S. Kinga, hororovou pohádku, kterou napsal původně pro svoji dceru. Tato kniha je až na výjimky řazena do oddělení pro dospělé.

Zkusme se na celou problematiku **podívat očima dětského čtenáře**. Třeba budeme překvapeni, o co všechno díky striktnímu lpění na pravidlu, že co je v dospělém oddělení, není pro děti, přicházíme my jako knihovníci. Co vlastně dětem nevědomky sdělujeme, když je odrazujeme od „knih pro dospělé“?

Sám ještě nedokážeš posoudit, které knihy jsou pro tebe vhodné.

Nejsi dost vyspělý čtenář, abys pochopil, o čem kniha je.

Nevěřím ti, že si tuto knihu chceš opravdu přečíst ty.

Nezáleží mi na tom, co chceš číst.

Tímto a priori odmítavým postojem se sami připravujeme o možnost poznat děti po čtenářské stránce a klesáme v jejich očích. Stáváme se pouze dalším dospělým, který dítě nechápe. Přitom stačí, abychom věnovali chvilku svého času, zapředli s dítětem rozhovor a vnímali, co nám říká. Děti nám samy sdělí, proč si chtějí konkrétní knihu přečíst. Navíc se můžeme dozvědět, jak dítě vůbec knihy dohledává, podle čeho si je vybírá, kdo mu je doporučuje. A také třeba zjistíme, že máme úplně zkreslenou představu o tom, co chtějí dnešní děti číst. Na knihovnické práci mě velmi baví a obohacuje, že si s dětmi mohu otevřeně povídat o knihách. A díky čtenářskému klubu mám možnost povídat si o vlastní četbě dětí ještě mnohem více. Proto můžu s klidným srdcem říct, že děti velmi citlivě vnímají, když od dospělých slyší, že si vybraly pro ně nevhodnou knihu. Nechme to na nich, ať se samy do knihy začnou a pak zhodnotí, zda je kniha pro ně. Potom si s nimi o knize povídejme a třeba nebudeme věřit vlastním uším. Ale pozor, to, že my knihu vnímáme nějak, neznamená, že když ji dítě vnímá odlišně, je to špatně! Ani my nevnímáme knihu pokaždé stejně. Stačí, když si v různých životních fázích vezmeme do ruky stejnou knihu a také v ní pokaždé objevíme něco nového,

něco, co právě rezonuje s naším životem. I dítě si v knize najde to své, třebaže zkreslené jeho pohledem na svět a jeho životními zkušenostmi. Tak jako v reálném životě vnímáme to, co se děje kolem nás, i děti vnímají a utvářejí si vlastní názor. Nepodceňujme děti, spíše se od nich učme. Nesloužíme primárně knihám ani institucím, které nás zaměstnávají, měli bychom tady být pro děti. Úzkoprsé lpění na pravidle, že co je v dospělém oddělení, není pro děti, neposlouží ve výsledku ani nám, ani dětem, ani knihovně. Litvínovská knihovna se rok od roku potýká s úbytkem dětských čtenářů. Můžeme poukazovat prstem a hledat vinu ve snižujícím se počtu obyvatel Litvínova nebo v nízké vzdělanostní úrovni jeho obyvatel, ale nesmíme přitom zapomínat na to, že děti může odrazovat od návštěvy knihovny také přístup zaměstnanců. Mnohdy jsem totiž ve čtenářském klubu od dětí slyšela, že přestaly navštěvovat školní

knihovnu, protože jim tamní knihovnice říkala, že určité knihy nejsou pro ně. V době, kdy děti láká čtení příběhů např. z online platformy Wattpad nebo čtení e-knih, buďme rádi, že si vůbec najdou cestu do knihovny a že si chtějí vypůjčit papírovou knihu. Ukaž-

me jim, že jsme vnímaví k jejich potřebám, a neupadejme do absurdního oddělování kniha pro děti a kniha pro dospělé. Možná někdo z nás bude potřebovat hodně odvahy, aby vystoupil z komfortní zóny a přestal se ohlížet na zažité pravidlo o nepůjčování knih pro dospělé dětem, ale věřím, že když uděláme k dětem pár vstřícných krůčků, mnohonásobně se nám to vrátí. Už jen to, že se k nám budou děti s důvěrou vracet, je k nezaplacení. Naším cílem je přece, aby se z dětských čtenářů stali plynule čtenáři dospělého oddělení. A že se to stane u někoho o rok, dva nebo tři dříve? Každý jsme čtenářský originál, který dospívá svým vlastním tempem. Na závěr položím shakespearovskou otázku: „Půjčit, nebo nepůjčit?“ Za mě rozhodně půjčit.

*Hana Hogenová
Manažerka čtenářského klubu v Litvínově*

Prostředí knihy lekce čtenářství a pisatelství

Časová dotace: 90 minut

Cíl lekce: práce s prostředím v knize

Čtenáři (děti, žáci) si uvědomují, že se příběh odehrává v konkrétním prostředí.

Čtenáři si uvědomují, jaké jazykové prostředky autor používá k vyjádření prostředí.

Osvojují si jazykové prostředky k vyjádření prostředí.

Dokáží popsat prostředí, ve kterém se příběh odehrává.

Pomůcky:

Karty z deskové hry Dixit.

Tip: Lze použít i jakékoli jiné obrázky stažené z internetu vhodné k tomuto účelu.

Stránky, na nichž lze stahovat obrázky, na které se nevztahují autorská práva:

www.unsplash.com

Evokace:

Brainstorming na téma prostředí knihy ve skupině.

Zapisujeme na flipchart nebo papír A4.

Návodné otázky pro děti:

* Vystihněte slovem/slovy popis prostředí/místa v knize, kterou jste naposledy četli.

Uvědomění:

Aktivita s kartami z hry Dixit

* Rozdělení dětí do dvojic (losovací kartičky).

* Každé z dětí si z balíčku vybere svou kartu a ve dvojici pak pracují s těmito kartami.

* Tvorba příběhu dle karet se zaměřením na popis místa (Vystihnout v příběhu prostředí, které vidí

na kartách. Prostředí mohou využít jak na začátku příběhu, tak v průběhu nebo na konci).

* Písemný záznam příběhu na připravený papír.

* Sdílení příběhů ve skupině:

- ukázka karet, s nimiž tvůrci pracovali, posluchačům

- přečtení/předvedení/převyprávění příběhu posluchačům

* Dotazy lektorů po příběhu: Byl zachován popis prostředí v příběhu?

Kdy ho vypravěči použili?

Která slova k tomu použili?

Dílna čtení:

*** zadání před čtením**

Soustředit se na popis místa či prostředí v knize, kterou děti čtou.

*** nerušené samostatné čtení vlastní knihy (20 minut)**

Reflexe:

*** aktivita po čtení**

Výběr své vlastní karty z balíčku karet Dixit

(Děti vybírají takovou kartu, která by vystihovala popis prostředí, o němž četly v knize.)

*** Modelový příklad manažerky:**

- Představení její vlastní knihy, kterou četla - popis prostředí, o němž se v knize dočetla, a následný

výběr karty - zdůvodnění, proč byla právě tato karta vybrána (např. v knize Odpad žijí lidé na

smetišti, všechno kolem je zaneřáděné, smradlavé, všude nepořádek..., proto jsem vybrala tuto

kartu, připomíná mi..., na kartě vidím...).

*** Práce s kartami dětí, které si vybraly:**

- představení knihy

- popis prostředí z knihy

- ukázka vybrané karty

- argumentace, proč byla karta vybrána

*** Diskuze v kruhu :**

(Jak se dětem hledání prostředí dařilo, co jim pomohlo při uvědomování si popisu místa, co jim

pomohlo vybrat kartu apod.)

Reflexe lekce realizované ve čtenářském klubu:

Vyprávění příběhů podle karet se každá dvojice zhostila po svém. Někteří si své příběhy zapsali, někteří je rovnou předváděli na střídačku ve dvojici. Jeden pár stvořil k příběhu hymnu a celý příběh pak doplňovali svými hereckými výkony. Příběhy byly velmi zajímavé (viz ukázka níže).

Některé děti však přiznaly, že jim dělal popis prostředí trochu problémy. Karty je totiž naváděly, aby z nich použily spíše postavy než místo, o kterém měl příběh být.

Při těžkostech s vystihnutím místa dětem velmi pomohlo modelování manažerkou, svůj výběr pak někteří přehodnotili.

Práce s kartami děti bavila a hra Dixit, která podporuje představivost a zvyšování vypravěčských dovedností, si chtěli klubáci zahrát nebo alespoň vysvětlit její pravidla. Z časových důvodů to nebylo možné, dětem proto byla vysvětlena alespoň pravidla hry a knihovnicí jim byla slíbena tato aktivita při návštěvě knihovny.

S kartami lze pracovat i jinak a soustředit se na různé věci, o kterých chceme s dětmi hovořit.

Ukázka jednoho z příběhů:

"Pohádka podle karet" od Jarka a Samuela:

Byla jednou jedna dívka, která nenáviděla čtení. Ta dívka měla vílu kmotřičku, která ji chtěla donutit ke čtení. Dívka si říkala, že ji ke čtení nedonutí nikdy! A tak se víle vysmála. Zato ji víla uvěznila na vrcholu sedmnácti velkých tlustých knih. Dívka se snažila seskočit dolů, ale víla jí v tom kouzlem zabránila a řekla: "Pokud si nepřečteš aspoň jednu tuto knihu, tak tu budeš navěky." Dívka chtěla vědět proč. A víla jí odpověděla, že si musí uvědomit jednu důležitou věc, kterou najde právě v knihách. Dívčina je tedy přečetla všechny a pochopila, že mír a láska vždy zvítězí nad nenávistí!

Kateřina Šildrová
manažerka čtenářského klubu v Českém Těšíně

Autentické modelování - někdy stojí za to se nepřipravit

Ve čtenářských klubech máme tu výhodu, že pracujeme ve dvojici. Práce ve dvojici nabízí mimo jiné také možnost autentického modelování. Každý jsme jistě častokrát při práci s dětmi v klubu modelovali, abychom dětem přiblížili, jak mohou k řešení problematice přistoupit. Nabízí se otázka, v čem se modelování, které běžně děláme, liší od toho autentického? Autentické modelování (můj termín) je založeno na tom, že nejsme na modelování nijak předem připraveni. Jedinou výhodou, kterou máme oproti dětem v klubu, je naše dlouhodobější zkušenost, jednak životní a také ta čtenářská.

Představte si, že děláte čtenářskou lekci, při níž využíváte text. Pracujete ve dvojici, oba manažeři klubu jsou seznámeni s otázkami k textu i s textem sa-

motným, někdy dokonce s celou knihou, z níž úryvek pochází. Oba manažeři klubu jsou tedy předem ovlivněni, mají před dětmi náskok - znají úryvek z knihy (text), otázky k textu, popřípadě četli celou knihu. Tato výhoda může vést k tomu, že při rozhovoru s dětmi očekáváme konkrétní odpovědi na naše otázky a sami jim nabízíme řešení, kterého jsme se dobrali, protože jsme měli více času na promyšlení problému a vycházeli jsme z jim nedostupných informací z textu. Přitom stačí, aby čtenářskou lekci připravil pouze jeden manažer klubu a ten druhý se nijak předem neinformoval, o čem ve čtenářské lekci půjde. Uznávám, že se někomu můj

návrh může zdát poněkud zarážející. Chápu, že cítíte zodpovědnost za průběh klubové schůzky a chcete být informovaní. Odhodte, prosím, na chvíli obavy stranou a pojdte se podívat, co autentické modelování nabízí.

Co se stane, když jeden z vás nebude na lekci vůbec připraven? Stane se jedním z klubových dětí. Bude si stejně jako ony lámat hlavu nad otázkou, kterou kolega položil, a ukáže dětem, jak autenticky uvažuje nad textem. Ze zkušenosti mohu říci, že když jsem si autentické modelování vyzkoušela na vlastní kůži, byla jsem najednou k dětem blíží. Už jsem nebyla v roli klubové vedoucí, ale stala jsem se stejně jako děti účastnicí klubové schůzky, toužila jsem po tom, přijít s odpovědí na otázku, kterou jsem právě slyšela. Byla jsem to víc já, mé reakce byly opravdovější, protože nebyly předem promyšlené, byly autentické. Když se na autentické modelování podívám z druhé strany, tedy ze strany toho, kdo lekci připravil a ostatním ji prezentuje, tak mohu říci, že jsem pozorovala u své kolegyně úplně stejný zápal, s nímž se ponořila do řešení daného úkolu, jaký jsem pozorovala na sobě. Bylo úžasné sledovat, jak nemusím dětem nic vysvětlovat, protože to kolegyně udělala za mě, když dětem ukazovala, jak nad textem přemýšlí, jak z vodítek v textu vyvozuje. Ona si to v dané chvíli samozřejmě neuvědomovala, protože pouze řešila daný úkol a využívala svého potenciálu, životních a čtenářských zkušeností. Při autentic-

kém modelování není čas na dlouhé promyšlení, co chcete dětem sdělit, není čas na mentorování, jenom na prostou práci s textem.

Autentické modelování lze realizovat pouze v případě, že si oba kolegové plně důvěřují. Pokud mezi vámi panuje napětí nebo nějaké antipatie, pak nedoporučuji zkoušet. Tak jako by se na klubu měly cítit bezpečně vaše děti, musí se na klubu cítit bezpečně váš kolega. Pro autentické modelování je nutné, aby se manažer v roli „dítěte“ cítil uvolněně a mohl dětem ukázat, jak nad textem přemýšlí právě tady a teď. Pokud nebude uvolněně a bude se obávat případně nějaké chyby nebo i reakce dětí, tak nebude plně autentický, protože nevyužije svůj potenciál, nýbrž bude své odpovědi formulovat s tím, aby se náhodou neztrapnil, a to nemá pro děti žádný extra přínos. Proto doporučuji dát kolegyni či kolegovi plnou důvěru a nechat ho, ať vytěží maximum ze své nepřípravenosti. Oba si třeba uvědomíte, v čem spočívá síla každého z vás. U mě to tak bylo. Postupně jsem si všímala, že kolegyně velmi osobitě reflektuje četbu, a při našem prvním autentickém modelování se mi potvrdilo, jaké možnosti naše spolupráce nabízí a že naše odlišnosti nemusí být překážkou naší společné klubové práce, nýbrž představují výhodu, kterou můžeme využít.

*Hana Hogenová
manažerka čtenářského klubu v Litvínově*

Žáci s odlišným mateřským jazykem ve čtenářských klubech

Článek Zbyňka Němce, speciálního pedagoga projektu, pro časopis Impulsy vydávaný Mahenovou knihovnou v Brně.

Text článku reflektuje zkušenosti učitelů a knihovníků z projektu čtenářských klubů zaměřených na cílovou skupinu žáků s odlišným mateřským jazykem. Dílčí poznatky ukazují jak na přínosy čtenářských klubů pro žáky – cizince, tak i na vhodné a osvědčené strategie pro rozvoj čtenářství u této specifické skupiny žáků.

Mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se ve školách v České republice stále více setkáváme s dětmi pocházejícími z rodin cizinců, s dětmi s odlišným mateřským jazykem a rozmanitým kulturním zázemím. Podle statistik ministerstva školství vzrostl počet žáků-cizinců v základních školách v ČR za posledních pět let přibližně o polovinu – ze 14.551 žáků v září roku 2012 na 21.992 žáků v září roku 2017. Nejvíce – necelých šest tisíc – z těchto žáků pochází z Ukrajiny, zhruba o tisícovku méně je žáků ze Slovenska, více než čtyři tisíce je také žáků z Vietnamu a jeden a půl tisíce žáků je původem z Ruska (MŠMT, online, cit. 2018-08-19). Je tedy zřejmé, že téma práce s žáky s odlišným mateřským jazykem se v posledních letech stává stále více aktuálním.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nezisková organizace, která se více než dvě desetiletí věnuje podpoře vzdělávání dětí a žáků se sociálně podmíněným znevýhodněním. V roce 2012 byla Nová škola první organizací, která začala ve školách v různých krajích ČR systematicky šířit koncept čtenářských klubů s důrazem právě na podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Myšlenka čtenářských klubů je od počátku založena na bázi pravidelné volnočasové aktivity, při které se děti pod vedením učitelů/učitelů z jejich škol a knihovnic/knihovníků z místních knihoven učí věnovat čas samostatnému čtení, sdílet zážitky ze čtení a doporučovat si knihy navzájem, půjčovat si knihy domů a přenášet čtenářské zážitky do mimoškolního prostředí.

Během posledních tří let Nová škola realizovala projekt „Školní čtenářské kluby: inkluzivní prostředí pro rozvoj čtenářské a jazykové gramotnosti“, který byl zaměřený na podporu čtenářství u žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ) a probíhal v 10 základních školách s větší koncentrací žáků-cizinců. V závěru tohoto projektu proběhla setkání se všemi pracovníky – učitelkami i knihovnicemi – zaměřená na zhodnocení přínosu čtenářských klubů a formulaci doporučení pro rozvoj čtenářství u žáků s odlišným mateřským jazykem. O souhrn těchto zkušeností bychom se s Vámi rádi podělili v následujícím textu.

Jaké jsou tedy hlavní přínosy čtenářských klubů pro žáky s odlišným mateřským jazykem a čemu je potřeba v těchto klubech věnovat pozornost?

1. Čtenářský klub jednoznačně pomáhá žákům s **rozvojem slovní zásoby** v českém jazyce. Na rozvoj slovní zásoby je žádoucí od počátku se u těchto žáků

soustředit, při přípravě textů pro práci v klubu předem vytipovat obtížná slova, tato slova žákům vysvětlit, při práci s textem pak ponechat žákům dostatek času, aby se mohli na význam slov doptávat, a jejich dotazy aktivně povzbuzovat.

2. Čtenářský klub rozvíjí u žáků **zájem o knihy** a **kvalitu jejich čtenářství**. Významnou roli hraje podpora žáků při volbě vhodných knih – děti s menší nebo malou znalostí češtiny často preferují knihy s výraznými ilustracemi (někdy až encyklopedického charakteru), které jim pomáhají v porozumění příběhu, někdy mají zájem o knihy s tématy menšinové kultury (vietnamské, ukrajinské pohádky), jindy se zajímají o tituly, které jim pomáhají porozumět kultuře české (tradiční české pohádky, ale třeba i česká přísloví apod.). Důležité je také pomáhat dětem, aby si vybíraly knihy, na které čtenářsky stačí – zážitek dočtené knihy je významným stimulem pro další čtenářský zájem.

3. Prostředí čtenářského klubu pomáhá žákům s odlišným mateřským jazykem také v **zapojení do vrstevnického kolektivu**. Ve srovnání se školní třídou je prostředí klubu, s počtem okolo deseti až dvanácti žáků, více chráněné, důležitou podmínkou fungování klubu je přátelská, tolerantní, vzájemně respektující atmosféra. Děti přicházející do klubu často pocházejí z různých tříd a mají zde možnost navazovat přátelství právě napříč třídami, učitel může práci v klubu využít také k rozvoji vrstevnické podpory a kamarádských vztahů mezi žáky s OMJ a jejich českými spolužáky.

4. Aktivity čtenářského klubu mohou pomáhat také k **rozvíjení interkulturních znalostí**. Děti s OMJ se v klubu mohou učit českým tradicím – zejména okolo různých svátků, Vánoc, Velikonoc – a poznávat příběhy a legendy, jejichž znalost považujeme u českých dětí za běžnou (týká se zejména menších dětí a tradičních pohádkových příběhů). Různorodé máme zkušenosti s ochotou dětí s OMJ v klubu prezentovat jejich vlastní, minoritní kulturu – některé děti mluvily o kultuře své rodiny velmi rády a vítaly možnost ukázat ostatním své tradice a zvyky, jiné děti se popisu kultury domácího prostředí spíše vyhýbaly a snažily se co nejvíce zapadnout mezi české děti – při zvažování, zda dítě s OMJ vyzývat k prezentaci vlastní kultury, tak doporučujeme vzít v úvahu předchozí zkušenosti s dítětem a také charakterové a povahové rysy dítěte (introvert vs. extrovert).

5. Při práci ve čtenářském klubu se osvědčily **interaktivní činnosti**, při kterých děti mohly zapojit ruce, v návaznosti na čtení pak něco samy vyrábět, stříhat, ilustrovat. Vzhledem k menší slovní zásobě a nižší schopnosti porozumění se naopak jako málo funkční ukázaly strategie založené na samotném vyprávění složitějších příběhů, málo efektivní byla také práce s audioknihami.

6. Pro některé žáky s OMJ byla v klubech také významná možnost **individuálního kontaktu** s učitelkami a knihovnicemi. Řada žáků-cizinců má rodiče, kteří

tráví velké množství času v práci, dětem tak v domácím prostředí chybí pozornost dospělého – možnost popovídat si s paní učitelkou nebo s paní knihovnicí byla tak pro některé žáky další motivací, proč do klubu docházet, a dala se dále využít i pro rozvoj čtenářství dítěte (zájem dospělého směřoval k čtenářským aktivitám žáka).

7. Z učitelské perspektivy byla jako pozitivní hodnocena také **provázanost klubových aktivit se školním vyučováním**. Zejména při některých hodinách českého jazyka a literatury získávaly děti s OMJ díky docházce do čtenářského klubu postupně určitý náskok a ve výsledku nejen že nebyly v těchto hodinách oproti českým spolužákům znevýhodněné, ale někdy mohly dokonce i českým spolužákům pomoci (při popisu, vyprávění, ale také při formulování otázky ke knize apod.).

V celkovém hodnocení pracovníků našeho projektu byly školní čtenářské kluby jednoznačně hodnoceny jako užitečný nástroj pro rozvoj čtenářství i celkové gramotnosti dětí s odlišným mateřským jazykem. Rozhodně proto doporučujeme jak zakládání dalších čtenářských klubů v základních školách, tak i využití principů čtenářských klubů ve školních hodinách českého jazyka i ve volnočasových aktivitách místních knihoven.

Pro zájemce o činnost čtenářských klubů doporučujeme odkazy na níže uvedených webových stránkách, ale i starší – ovšem obsahově stále aktuální – publikaci „S knihou po škole – Školní čtenářské kluby“, kterou vydala obecně prospěšná společnost Nová škola a která je volně dostupná na webu (viz odkazy na literaturu).

Literatura

NOVÁ ŠKOLA o.p.s. (2018). *Čtenářské kluby – o projektech*. [online, cit. 2018-08-19], dostupné z: <http://new.ctenarskekluby.cz/kdo-jsme/o-projektu>

MŠMT (2018). *Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele*. [online, cit. 2018-08-19], dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>.

POLÁKOVÁ, Irena; BĚLINOVÁ, Eva; INGROVÁ, Alžběta (2014). *S knihou po škole – Školní čtenářské kluby*. Praha. Nová škola o.p.s. ISBN 978-80-905807-0-1- Dostupné také z: http://new.ctenarskekluby.cz/storage/app/media/projekt/sknihouposkole_final.pdf

Máme společné cíle, můžeme

spolupracovat

Rozhovor Naděždy Dvořákové s PaedDr. Hanou Plachtovou, speciální pedagožkou, vedoucí pracoviště Náchod PPP a SPC Královéhradeckého kraje

Jaké jsou problémy dětí, které přicházejí do poradny kvůli obtížím se čtením?

Děti, které přicházejí do poradny z důvodu výukových obtíží nebo pro podezření na specifické poruchy učení, tvoří největší část naší klientely. Při vyšetření zjišťujeme velmi často problémy ve čtení – ať jde o zvládnutí techniky čtení, vysokou chybovost, potíže s porozuměním. Rodiče zmiňují nechuť ke čtení, odmítání plnit povinnost každodenního nácviku, zároveň i to, že potíže ve čtení ovlivňují úspěšné zvládnutí dalších předmětů. Samy děti přiznávají, že je čtení nebaví, nechtou pravidelně nebo vůbec, nevzpomenou si na název žádné knížky.

Vyšetření se zaměřuje mj. na zjištění důvodů vážnoucího rozvoje čtení. V případě, že se potvrdí vliv specifických obtíží, doporučujeme posilování oslabených oblastí (např. zrakového nebo sluchového vnímání), rovněž úpravu podmínek školní práce. Nejdůležitější je však změna vztahu k samotnému čtení, vzbuzení zájmu dítěte o knížky, potřeba pravidelně čtení rozvíjet.

Domnívám se, že za rozvoj čtecích schopností dětí jsou zodpovědní především rodiče.

Sama nejsem příznivcem zvýšených nároků kladených naší školou na rodiče a domácí přípravu, v případě

rozvoje čtení mě však nenapadá jiná možnost, než podpora každodenního pravidelného čtení, zejména v počátcích rozvoje čtecích schopností - prostoru pro vlastní čtení v rámci výuky mají děti minimum. Pokud se při nácviku čtení objeví potíže, je nutný profesionální přístup pedagogů, komunikace s rodiči, dohoda ohledně typu a množství vhodného textu, aby se udržela motivace a zájem dítěte. Pokud bude opakovaně dostávat zadání, která jsou nad jeho aktuální možnosti, a opakovaně bude prožívat neúspěch, lze čekat, že si ke čtení pozitivní vztah nevytvoří.

Tam, kde rodina z nějakého důvodu nemá možnost rozvoje čtení u svého dítěte podpořit, měla by se tohoto úkolu chopit škola nebo další subjekty formou čtenářských dílen, čtenářských klubů apod.

Samozřejmě akceptujeme využívání všech technických vymožeností, které nám zprostředkovávají informace, ale schopnost číst a umět pracovat s textem stále považuji za nejdůležitější a ničím nenahraditelnou dovednost a předpoklad učení.

Co ti běží hlavou, jak může poradna přispět v podpoře čtení dětí-klientů?

Běží mi hlavou, že bychom se více měli zaměřit na propagaci a podporu čtenářství u dětí. Napadá mě větší osvěta čtenářství v prostorách poradny (informace pro rodiče - náměty jak

podpořit čtení u svého dítěte, nabídka vhodných knížek a publikací pro děti různých věkových kategorií), více podpořit potřebu pravidelného čtení v rámci metodických konzultací s rodiči. Zvažuji i nabídku programu pro naše klienty – obdobu čtenářských klubů či dílen. Jeho prvořadým cílem by bylo vytvoření vztahu ke knížkám, potažmo ke čtení. Vzhledem k tomu, že se jedná o děti se specifickými obtížemi, museli bychom více promýšlet výběr vhodných textů a titulů, s nimiž bychom pracovali (rozsah textu, grafické zpracování – strukturace, vhodný tisk písma), rovněž podpořit oslabené oblasti funkcí potřebných pro to, aby se čtení rozvíjelo.

Plánujeme i těsnější spolupráci s Městskou knihovnou v Náchodě. Rády bychom se s kolegyněmi sešly s knihovnicemi a vytvořily seznam vhodných knih pro začínající čtenáře, například víc zviditelnily edici První čtení, Druhé čtení. Je důležité orientovat se v současných autorech, kteří píšou pro děti a mládež, doporučovat publikace, které mohou děti oslovit, zaujmout.

Z rozhovorů s dětmi a rodiči vnímáme velké rozdíly podpory čtenářství ve školách. Někde existují čtenářské dílny nebo čtenářské třídy pravidelně navštěvující knihovnu, někde mají děti od paní učitelky něco jako „plán četby“ na měsíc nebo na pololetí. Žáci 2. stupně většinou mluví o tom, že nemají povinnost pravidelného čtení, nemají seznam doporučených titulů. Někde doporučené tituly neodrážejí současnou literaturu pro děti, jedná se o knihy, které byly povinnou četbou v době, kdy jsem já chodila do základní školy.

Ve vašich doporučeních se odráží nové trendy v metodice čtení. Doporučujete škole pracovat například s pracovními sešity nakladatelství Šafrán, dětem a rodičům doporučujete následně pracovat s textem pomocí metody myšlenkových map atd. Jak se jako poradenský pracovník dostáváš k informacím o nových metodách?

Samostudium, vyhledávání informací v odborné literatuře, v elektronických zdrojích. Navštěvujeme školy, výuku, hovoříme s učiteli. Čerpáme z výměny zkušeností - to je naše dnešní schůzka. Určitě bychom měly s kolegyněmi zájem o Tvoji nabídku zprostředkování semináře věnovaného dílně čtení, ráda na Tvoje doporučení navštívím čtenářský klub v Meziměstí.

Máme zažitou představu, že v poradnách se testuje hlasité čtení. Je tomu tak i dnes?

Zkoušky hlasitého čtení se zadávají stále - výkon je posuzován podle standardizovaných norem. Sledujeme techniku čtení, rychlost hlasitého čtení, tj. počet správně přečtených slov za minutu po určité době, přesnost dekódování a také porozumění, které je základním předpokladem práce s textem. Děti však samy často uvádějí, že jim více vyhovuje tiché čtení - vnímají ho jako rychlejší, méně ohrožující. Proto výkon u tichého čtení považujeme dlouhodobě za diagnosticky významný faktor - rychlost tichého čtení a ověření porozumění jsme zjišťovali i v době, kdy nebyly pro tuto zkoušku standardizované testy.

Už delší dobu existují standardizované testy tichého čtení pro středškolskou a dospělou populaci, v poslední době máme pro žáky 1.

stupně k dispozici nové texty, které posuzují úroveň hlasitého i tichého čtení a rovněž svým zajímavějším a atraktivnějším obsahem se více přibližují dnešním dětem.

Hovoříme spolu o projektu Čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ, o cílové skupině projektu, o dílnách čtení a inkluzi. Co je pro tebe v otázce inkluze významné?

Myslím, že základem je individualizace a diferenciací ve výuce – to ale není o inkluzi, to je podle mého názoru nevyhnutelný předpoklad kvalitní pedagogické práce. Každé dítě má jiné schopnosti, možnosti, zájmy. Nemůžeme opravdu počítat s tím, že stejné úkoly, stejná zadání, stejné nároky na výkon posunou každé dítě. Proto i diferencovaný rozvoj čtení prostřednictvím čtenářských dílen vnímám jako možnost každému dítěti „ušít“ činnost na míru, umožnit mu být v hodině aktivní dle svých sil, sdělovat svůj názor, naslouchat názorům druhých, zažít úspěch bez ohledu na to, co a jaké množství textu přečte.

Odpadá tlak na hodnocení žáků na základě porovnávání. Učitel je vzor, modeluje situaci čtení tím, že sám také čte. Hlavně čtení se rozvíjí tím, že čteme. Tak díky za ten čas, kdy dítě může ve škole číst. Samotné čtení přispívá k tréninku koncentrace pozornosti a to dnešní děti velmi potřebují. Důležité je, že dítě si samo knihu vybírá.

Myslím, že je velmi důležité umožnit školám obnovovat knižní fond, kupovat nové knihy. I když knihotoč volně přístupný na chodbách je také posun. Jaký je tvůj názor?

Určitě, zamlouvá se mi myšlenka třídních knihovniček. Představuji si, že žáci sáhnou o přestávce po encyklopediích dle svého zájmu nebo pro doplnění, zpřesnění právě probíraného učiva, po komiksu nebo dalších titulech, které je zajímají. Možná by to přispělo ke kultivaci trávení času o přestávkách, třeba bychom eliminovali prostor pro střety mezi dětmi, předešli šikaně. Proto je dobře, že je možnost prostřednictvím projektů na podporu čtenářství získat ve školách finanční prostředky pro obnovu knižního fondu.

Prosím o slovo na závěr.

✓ Náchodské poradně jsme se s kolegyněmi vzácně sešly i co se týče našeho vztahu ke knihám, ke čtení, bez něhož si život nedokážeme představit. O knihách diskutujeme, vzájemně si je doporučujeme – nejen ty odborné, ale i ty, které nám přinášejí zábavu a potěšení. Knihy jsou součástí našeho života a velkým zdrojem obohacení. Proto je nám toto téma blízké nejen profesně, ale i osobně.

Myslím, že pro život je klíčové umět si přečíst text a získat z něj informace, umět formulovat myšlenku, sdělit ji a domluvit se s ostatními. Těším se, že mi domluvíš návštěvu ve čtenářském klubu. Chtěla bych to vidět na vlastní oči. Ráda bych pro pracovnice poradny uspořádala dílnu čtení. Věřím, že mi pomůžeš a doporučíš vhodného lektora - velmi bych uvítala, kdyby to byla klubová paní učitelka.

Náchod 18. 9. 2018

Čtenářská lekce

Andrej Giňa: Paťiv (Ještě víme, co je úcta)

Anotace knihy:

Knihka je sbírkou Giňových próz pokrývajících různá období i žánry jeho bohatého tvůrčího života. Tematicky nejstarší texty zachycují svět romské osady Giňových předků ještě před 2. světovou válkou, který sám Giňa znal jen z vyprávění. Mnoho povídek, humorných i smutných, se odehrává téměř půl století poté v českých Rokycanech, tam už byl Giňa očitým svědkem anebo je znal aspoň z doslechu. Část knihy tvoří pohádky nebo jeho další publicistické texty.

Sbírkou uzavírá výběr korespondence s jeho přítelkyní a podporovatelkou jeho literární tvorby, Milenou Hübschmannovou. Giňa navazuje velmi úzce na romskou vypravěčskou tradici. Jeho povídky jsou živé, plné rozličných lidských povah a osudů, líčené s humorem.

Cíle setkání:

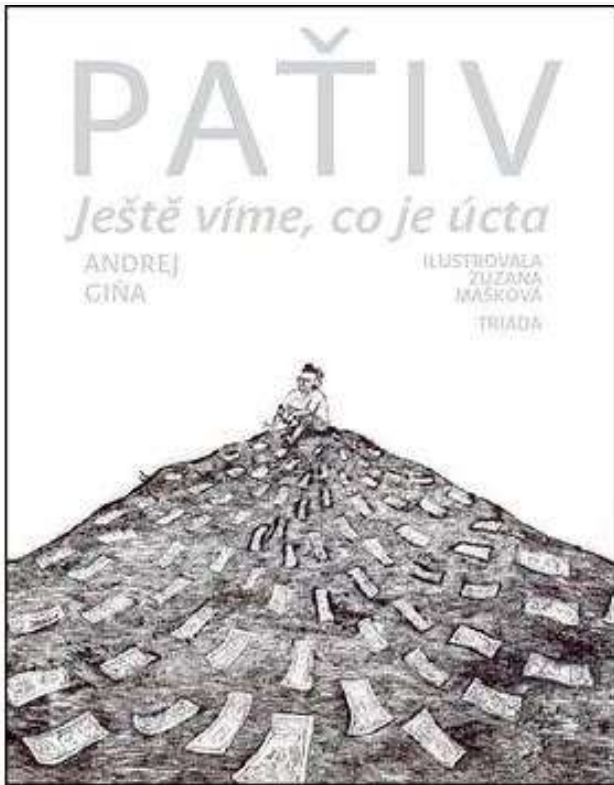
Čtenáři se nejprve seznámí s romskou kulturou a se základní zásobou romských slov, pokusí se odhadnout významy slov. Přečtou si ukázkou romské pohádky v romštině, zkusí vymyslet, jak se příběh jmenuje a o čem daná ukázkou pojednává. Svě závěry porovnají se skutečností. Příběh podle své fantazie dokončí.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom je řekli dětem:

Zamyslete se nad následujícími romskými slovy, vyslovte si je a odhadněte jejich význam, přiřaďte k nim české pojmy. Do textu doplňte chybějící slova, využijte připravenou nabídku. Pracujte ve dvojicích, jeden z dvojice čte nahlas ukázkou, druhý ihned překládá. Během četby se prostřídejte. Společně zkuste vymyslet název pohádky, shrňte příběh. Zapojte svou fantazii a příběh dokončete.

Zvláštní příprava/pomůcky:

knihka Andreje Giňi: Paťiv (pohádka O Romovi a královně), karty s romskými slovy a českými ekvivalenty, PL na doplňování slov z nabídky na téma romská společnost, PL dokončení příběhu, video ukázkou

Aktivity před čtením

- karty s romskými a českými ekvivalenty (viz příloha č. 1)

Čtenáři pracují ve dvojicích, nebo ve skupinách, přečtou si romská slova, zkusí přiřadit k daným slovům české ekvivalenty. U některých slov využívají podobnost jazyka, u některých musí odhadovat význam.

- doplňování slov z nabídky (viz příloha č. 2)

Čtenáři si pozorně přečtou text, na vynechaná místa doplní slova z nabídky. Text poté společně přečteme, opravíme chyby, shrneme základní informace o romském národě.

Čtení

- ukázka z knihy Andreje Giňi: Pařiv (Ještě víme, co je úcta) – prastará romská pohádka O Romovi a královně

Čtenáři si přečtou ukázku v romštině, nejspíše jí nebudou rozumět. Podle podobnosti některých slov nechají zapracovat fantazii, budou vymýšlet, o čem by mohl příběh být, jak se příběh jmenuje. Své návrhy budou prezentovat před ostatními. Můžeme vyzkoušet i formu doslovného překladu, kdy jeden čtenář větu přečte a druhý vzápětí přeloží. Vybereme s dětmi nejlepší příběh, poté zkonfrontujeme se skutečným příběhem.

- kladení otázek

Po četbě dětem položíme několik otázek: Vysvětlete slovní spojení „měl tolik dětí, kolik je hvězd na nebi“, „bídu z jednoho kouta vymetli, v druhém se schovala“. Proč se otec rodiny rozzlobil? Co jeho zloba přinesla? Je možné, aby zabil sto much jednou ranou? Mohl mít takovou sílu a mrštnost? Proč se chtěl vydat do světa? Souhlasila s jeho záměrem jeho žena?

(V této chvíli by bylo zajímavé dětem vysvětlit, že halušky byly a jsou typickým jídlem Romů. Podle tradice Romové nikdy nedojídali zbytky a žena musela vařit jídlo v dobré náladě, aby svoje pocity přenesla na jídlo)

- dokončování příběhu

Čtenářům rozdáme pracovní list, na kterém jsou zapsána poslední slova z rozečtené pohádky. Podle své fantazie budou všichni příběh dokončovat, přičemž musí akceptovat i název pohádky. Nezapomene čtenářům připomenout základní rysy pohádky (nadpřirozené bytosti, souboj dobra a zla, magická čísla, typické fráze).

- vzájemné sdílení

Čtenáři své práce mohou prezentovat před celou skupinou, sdílení může proběhnout i ve dvojicích.

- video ukázka (www.youtube.com/watch?v=c_MDv1oE_tE)

Čtenáře bude video ukázka informovat o romském jazyku obecně, o jeho historii, pravidlech, abecedě a výslovnosti. Naučí se pozdrav v romštině.

Náměty na navazující dílnu čtení:

- dokončování svých vlastních rozečtených příběhů na základě posledních vypsaných slov

Čtenáři představí svoji knihu, hrdinu, nastíní problém, který hrdina řeší. Vyberou větu, ukázkou, kterou si mají kamarádi přečíst. Další čtenáři budou příběh dokončovat, vymýšlet řešení problému.

- konec příběhu podle klíčových slov

Čtenáři představí svoji rozečtenou knihu, hrdinu, nastíní problém, který hrdina řeší. Vyberou klíčová slova, z těchto slov kamarádi sestaví příběh. Čtenáři vzniklé texty porovnávají se skutečností, vyhledávají shody a rozdíly.

Reflexe z uskutečněné čtenářské lekce:

Inspiraci pro čtenářskou lekci zaměřenou na romskou literaturu jsem získala po návštěvě Máši Bořkovcové v klubu, na které děti poslouchaly se zaujetím nejen příběhy o dětech z pěstounské péče, ale překvapila je informace o aktivní znalosti romštiny naší návštěvy. Mášu poprosily, zda by jim mohla říct pár slov ve zmiňovaném jazyce. Vzhledem k tomu, že v knihovně byly zatím bez zájmu knihy romských autorů, zvolila jsem si text právě z nich. Jako motivaci jsem využila podobnosti a naopak absolutní rozdílnosti slov ve slovní zásobě Romů. Děti úvodní činnost, přiřazování romských a českých ekvivalentů, nadchla, hledaly nejvhodnější pojmenování. Vzhledem k tomu, že v naší obci romští obyvatelé nebydlí, bylo zajímavé dětem sdělit některé informace z jejich historie, o jazyce, o pověstech. Text pohádky byl krátký, děti si zahrály na překladatele, podle četby nám tlumočily příběh. V textu se snažily najít vodítko, podle kterého by mohly příběh vystihnout v češtině. Největší radost nám však přinesla poslední aktivita, kdy děti na základě znalosti obsahu ukázky měly vymyslet konec příběhu. Všichni členové se zabrali do práce, ani nedutali a psali, nechtěli se nechat vyrušovat, museli jsme prodloužit čas na dokončení příběhu. Napsané příběhy byly všechny originální a nápadité. Velmi nás to potěšilo, neboť spoustu dětí v klubu tvoří žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

Lucie Frišová
manažerka Čtenářského klubu Prosetín

Příloha 1

mléko	thut	mouka	áro
ořech	pendech	chleba	máro
maso	mas	súl	lon
kobliha	pampuš- ka	cibule	purum
polévka	zumi	brambo- ry	krumplji
voda	pani	pivo	lovina
vejce	jandro	jablko	phabaj
sýr	siros	mrkev	murna

Příloha 2

Doplňte následující text o chybějící slova:

(Slova dejte do správných tvarů)

smíšený, devět, jihovýchodní, Cikáni, čtrnáct, dialekt, Indie, čtyři, romistika, mateřský, čtrnácté

Romové (.....) jsou etnikum, jehož kořeny sahají do středověké Romské etnikum je nejpočetnější v Evropě a v Americe. V rámci Evropy se nachází zejména v Evropě. Studium Romů se zabývá Populace Romů v Evropě se odhaduje na až milionů, ale některé romské organizace odhadují až milionů. Romové přišli do Evropy z blízkého východu ve století. Romský jazyk, který je rozdělen na několik Mnoho Romů však za svůj jazyk považuje jazyk země ve které žijí, nebo mluví jazykem, který je kombinací romštiny a jazyka dané země (těmto varietám se také říká pararomština).

Příloha 3

DOKONČENÍ PŘÍBĚHU

„Jen se neboj! Uvidíš, jaký bohatství ti přinesu!“

Na druhý sen se Rom vypravil do světa. Nechal si napsat lísteček. „Jednou jsem praštil, sto jsem jich srazil.“ A ten si zastrčil za klobouk.

Literární intermezzo II

Otec vlasti

Ondřej Horák

čtenářský klub při 7. ZŠ Kolín

Kája v dětství měl fakt těžkej život.

Od mámy ho odebrali,
do cizí země odeslali.

Svůj rodný jazyk tam zapomněl,
když se vrátil, nerozuměl.

Jeho otec nezmar byl,
každého turnaje by se zúčastnil.

Do Čech jezdil jen pro peníze,
přes rok neviděli ho více.

Karel začal vše napravovat,
ihned co začal panovat.

V roce 1346 za římského krále zvolen byl.“

Mocný Ludvík z římského trůnu sesazen byl.

Z Ludvíka Karlův velký nepřítel se stal.

Brzy ovšem Karla zastihla dobrá zpráva,

Ludvíka na lovu stihla mrtvice.

✓ V roce 1355 císařem korunován byl.

✓ Římě, městě velkém se to stalo.

Lidem až dech to bralo.

České království celé oslavovalo.

Za krále Karla všichni měli se dobře,

ovšem pád z koně zkalil časy dobré.

Poté zápal plic přišel,

Karel nakonec do nebe odešel.

...Zdenky Vajdové

Půjčila jsem si před letními prázdninami z klubové knihovničky 17 titulů. Výběr byl orientován na to, co děti četly i nedočetly a co v knihovničce právě teď bylo k mání. Například *Assassin's Creed*, knížka, kterou četl Vítek a nedočetl, momentálně na policičce nebyla. Když stojím před nějakým úkolem, nemohu dělat téměř nic jiného. Naštěstí jsem v důchodu, do zaměstnání nechodím a dva týdny mne nepotřebovali ani vnuci. Ke všemu venku tropická horka, na zahradě už neroste ani plevel. Za zavřenými okny a zataženými záclonami je mimořádný klid na čtení. Abecední seznam podle jména autorů přikládám, ale nečetla jsem podle abecedy. Začínala jsem pro mne známými jmény – Faulkner, London, Haddon, Březinová. A také jsem některé knížky nedočetla nebo četla hodně na přeskáčku (jako např. *Hunger games* či *Spící tajemství*), některé jsem odložila po zběžném nahlédnutí (např. *Učedníka*).

Stejně jako děti mám ráda přehledný text, dost velké typy písma, přiměřeně široké řádky, a když je text trochu členěný do kapitol nebo aspoň graficky, čte se mi lépe. Stále jsem rozpačitá, když je text tištěný barevně, např. u níže uvedené trilogie Martina Vopěnky. Příběh osamostatňujících se dětí mne ale tak zaujal, že jsem přestala barvu písmen vnímat. Ale v tom může být právě problém; měla bych ji vnímat! Barva písmen byla záměrem spisovatele nebo výtvarníka, nejspíš měla vyvolat nějaký vjem, který bude příběh doplňovat. Bohužel nic takového jsem u sebe nepozorovala.

Měla jsem potěšení z pěkných ilustrací: Silverstein si doprovodil své verše sám, Don Bolognese ilustroval Faulknerův sen snovými kresbami, obrázky Tomáše Kučerovského v knize *Řvi potichu*, brácho jsou výmluvné. Právě tato knížka Ivony Březinové mi připadá mimořádná současným tématem. Spisovatelka představuje dva typy poruchy autistického spektra a její podání nutí k přemýšlení jak třináctiletého kluka, tak dospělého člověka. Navíc Březinová situace líčí s dostatečnou dávkou humoru, abychom mohli příběh s pochopením číst. Diagnózu provázejí časté předsudky a nepochopení, které právě humor pomáhá překonat. Podobně i Mark Haddon napsal důležitou a čtivou, napínavou knížku o klukovi s autismem (*Podivný případ se psem*).

Nebylo mým úkolem komentovat, natož hodnotit přečtené, úkol byl přečíst. Ale přece ještě pár poznámek. Martin

Vopěnka a Spící město. V úvodu vykreslil nádhernou rodinu – soudržnou, rodiče i děti ve vzájemném respektu, nehádaví, panuje mezi nimi vzájemná úcta a slušnost. Po tomto úvodu následuje encyklopedie špatností, které si lidé dělají a především které dospělí dokáží působit dětem. Na pozadí té idealizované rodiny jsou to rány pěstí. Druhá část trilogie, Spící spravedlnost, je napínavá i poučná v tom, jak dětští hrdinové nacházejí východiska v bezvýchodných situacích. Nejvíce mne však zasáhl popis dobromyslných výsledků, kterým byly děti podrobeny na policii. Bezmoc dětí vůči vyšetřovateli, vůči příběhu, který prožily a o němž mají vypovídat, padala při čtení i na mne. Je radostné si číst dětské knihy, přesněji knihy z klubové knihovničky. Ale dlužno říci, že během těch dvou týdnů soustředěného čtení dětských knížek jsem si musela udělat několikrát přestávku nad Očistcem Dantovy Božské komedie.

Půjčeno z klubové knihovničky:

- Březinová Ivona: Řvi potichu, brácho. 2016
Collinsova Suzanne: Hunger games – Aréna smrti. 2013
Dahl Roald: Danny, mistr světa. 2012
Faulkner William: Strom přání. 2017
Haddon Mark: Spudveč. 2009
London Jack: Tulák po hvězdách. 2018
Lowryová Lois: Dárce. 2014
Lowryová Lois: Hledání modré. 2016
Lowryová Lois: Spočítej hvězdy. 2015
Martel Yan: Pí a jeho život. 2013
Matharu Taran: Učedník. 2017
Procházková Iva: Soví zpěv. 2017
Silverstein Shel: Jen jestli si nevymejšlíš. 2014
Vopěnka Martin: Spící město. 2011
Vopěnka Martin: Spící spravedlnost. 2012
Vopěnka Martin: Spící tajemství. 2013
Wohlleben Tajný život stromů. 2017

Čtenářské zrcadlo...

...Lucie Frišové

„Zrcadlo, zrcadlo, pověz mi prosím, která je v zemi zdejší ta nejkrásnější?“

Úchvatné zrcadlo. Neustále stejná otázka, ale také stejná odpověď. Z dřevěného opotřebovaného rámu na mě opět vykukuje usměvavá, čínorodá, nezkrotná matka a přísná, nekompromisní, spravedlivá, neunavitelná učitelka českého jazyka. Fakt na sebe zírám a přemýšlím, jestli se ta hromada skla nezbláznila. Svůj obličej znám, musím se s ním seznamovat každé ráno. Někdy je to naše seznamování vážně náročné a zdlouhavé. Občas musím samu sebe přesvědčit, že náš byt neobývají neznámí cizinci, vetřelci z jiné planety.

Zrcadlo zarytě mlčí, neodpovídá na mé opakované výzvy, běží stejná sekvence starého zadrhlého filmu. Tiše doufám, že konečně pochopí mé tajné přání najít a být majitelkou, první čtenářkou té nejkrásnější knihy na světě.

Nakonec se mi před očima samovolně začnou odvíjet vzpomínky. Vidím studentku gymnázia, která v nepohodlné lavici hltá každé slovo své oblíbené profesorky Fialové, milovnice klasické literatury. Babička ji sice neoslovila, ale při Čapkově Válce s mloky nedýchá. Přeje si šťastný konec, ten totiž zná ze všech knih Julese Verna nebo Karla Maye. Několikastránkovými seznamy povinné četby se neúnavně prodírám se studentkou pedagogické fakulty. Profesora moderní literatury spolu přesvědčujeme, že kniha Ludvíka Vaculíka Jak se dělá chlapec je nepochopitelná i ve čtyřiceti. Úplně však soucítíme s Marií Alexandra Klimenta, povídáme si s Kunderovou Sabinou a Danny Smiřický pro nás představuje obraz ideálního chlapce. Vydáváme se na cestu Posledním kabrioletem. Dále poslouchám s malým synkem a dcerkou maminčiny večerní pohádkové příběhy, otázky se valí jedna za druhou, tváře jsou rozjasněné každým přečteným příběhem. Nejprve se všichni smějeme lotrovinám Křemílka, Vochomůrky a Rákosníčka, bojujeme proti bezpráví s hrdinným Rumcajsem a věrnou Mankou, sledujeme činy vychytralého Honzy, který zkontroloval mnoho princezen, fandíme obrovi Dobrovi, Jakubovi s obří broskví i Dannymu, mistru světa. Jsem i s dospívajícím slečnou,

kteřá nemiluje tradiční pravidelný „shopping“ hadříků, ale v každém městě zná městskou knihovnu a místní knihkupectví. Stěnu dětského pokoje plní ságy Stmívání, Hunger games, Skleněný trůn, Sonea, též neodolám ódám chvály, jednu otvírám. Jedu na dovolenou s celou rodinou, pro kterou se knihy stávají koníčkem, místem rozletu fantazie a klidného odpočinku. U moře putujeme s V. Vondruškou do dávného středověku, abychom objasnili zločiny všech hříšných lidí. S autory detektivek (Lars Kepler, Angela Marsonsová, Joel Dicker) odhalujeme vrahy a zločince. Obdivujeme hrdinství, odvahu, pevnou vůli všech, kteří prošli životním peklem. Skutečné životní příběhy (Mengeleho děvče, Někde ještě svítí slunce, Chudí v Lodži, Bůh maličností, Osvětimská knihovnice, z Paříže do Paříže, Mandlovník) inspirují. Nakonec sedím ve školní třídě s učitelkou, která si splnila svůj sen, má bohatě zařizenou knihovnu, která je přeplněná nejen knihami, ale i dětmi.

Pak pochopím, že to jediné, co jsem si přála ve svém čtenářském zrcadle vidět, vlastně již dávno vidím. Obklopují mě milovníci četby. Knihy pro ně nepředstavují cizí slovo, poslouchám s radostí jejich příběhy, vstřebávám jejich čtenářské zážitky. Stejně jako Liesel, zlodějka knih, každou knihu pohladím, pochopím její duši a poselství, předám dál, sdílím s ostatními. A co bych chtěla ještě zahlédnout ve svém zrcadle? Sebe jako osobu, která dokáže rozesmát každou zbloudilou čtenářskou duši, splnit jí její čtenářský sen.

...Lucie Mužikové

„Zrcadlo, zrcadlo, kdo je na světě nejkrásnější?“ Nepleťme ale zrcadlo čtenářské a pohádkové – na druhou stranu proč ne – skrze pohádky se ke čtení dostal mnohý z nás...

Knihy mě provázejí celým dosavadním životem. Za lásku k nim vděčím své mamince – ta ji získala od svého dědečka, mého pradědečka, do jehož knihovny jsem nejen při studiu literatury nejednou sáhla. Maminka nám každý večer četla, knihy kupovala a budovala náš soukromý knihovní fond – i dnes je hlavním zásobitelem našich knihovniček – mé i mojí sestry. Neumím si představit, že by u mě doma nebyla knihovna nebo alespoň police s knihami. Přijdu-li do něčí domácnosti, první, co mě udeří do očí – přiznávám, záměrně to vyhledávám –, jsou knížky. Chybí-li, přemýšlím, proč tomu tak je. Důvody jsou různé. Jen si pak užívám pocit, že mě tyhle důvody nepotkaly a mám tak možnost kdykoliv se začíst... I když ani tak to není záruka úspěchu. Vše není vždy růžové, jak se zdá. Při čtení totiž zažívám dva stavy, nazvat je nelze jinak než *žádoucí* a *nežádoucí*. Nejprve ten nežádoucí: Otvírám knížku – očima jedu po řádkách, čtu jednotlivá písmena – hlavou se mi honí, co se dělo v práci – znovu čtu poslední stránku, vůbec nevím, o čem jsem četla – máme ve špajzu ještě brambory? Jo, to by mohlo stačit – takže čtu stránku už potřetí – ne, o víkendu k našim nestihneme dojet – začínám číst stránku už počtvrté a – DOST – knížku odkládám. Ta nálada a chuť prostě chybí. A čekám na stav *žádoucí*, kdy otvírám knížku – očima jedu po řádkách, čtu jednotlivá písmena – (netuším, a ani o tom nepřemýšlím, jestli sedím na pohovce, v čekárně u lékaře nebo v autobuse) – jsem na jiném místě, v jiné době – jsem s Annou Frankovou „uvězněná“ v zadním traktu domu / je mi sedmnáct, *Jmenuji se Alice* a řeším v léčebně

Čtenářské zrcadlo...

svou drogovou závislost / s *Příručkou mladého hledače* hledám společně s Julkem jeho dědečka / za *Martu v roce vetřelce* prožívám nemálo životních excesů / kniha *Pí a jeho život* mě přenesl na širé moře, široko daleko nikdo... prostě kdokoliv, cokoliv, kdykoliv, Miluji příběhy v knihách, možnost opakovaného návratu, ale také pouze přítomnost knih jako takových. Přehlédnout řadu hřbetů, jednu vybrat, pohladit přebal, zalistovat, zažít to napětí, co asi ukrývá... kdekoliv - knížka mě pohltila (a já to nevnímám) - z mého čtení/snění mě probírá zvuk reality a já se pomalu dostávám zpět - ale ne, je půl druhé - a těším se na další cestu do knížky. :-)

Časem se některé příběhy knih mého srdce - k nimž bezpochyby patří *Děti z Bullerbynu* a *Doktorka z domu Trubačů* - stávají mojí součástí. Jako by byly mou zažitou minulostí... Pak si říkám: „Stalo se to, nebo ne?“ Vždyť si pamatuji, když cestou ze školy Lasse toužil po tom, že jednou vymyslí takový kopec, ze kterého by se chodilo jenom dolů. A já s ním nemohla jinak než souhlasit. Nebo když 9. května roku 1945 vtrhli do jihočeských Bernartic Němci, kteří utíkali před Rudou armádou, a vyvraždili celou rodinu doktorky Vlasty Kálalové-Di Lottiové. Slyším ty výstřely... A mně ještě dlouho po tom běhal mráz po zádech a... Jen na to pomyslím, běhá mi tam znovu. Stačí mi na některé pasáže knih jen vzpomenout a zdá se mi, že je čtu a prožívám snad posté. Mimochodem - na Lasseho si vzpomenu pokaždé, když funím do kopce. :-)

Jsem ráda, že patřím mezi ty, kteří mají tu výsadu díky knížkám zažít stovky příběhů, vžít se do stovek postav a prožít s nimi jejich radost i tíhu osudu a podívat se na místa, kam by se jim jen tak vkročit - bohužel i bohudík - nepodařilo.

PRVNÍ STRANA

8

Oběžník kolegiální podpory v projektu
Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ

*Veselé Vánoce a šťastný celý příští rok!
Doufáme, že nám v něm zachováte svoji přízeň.*

Těšit se můžete na osmé číslo oběžníku, které vyjde před Velikonocemi a ponese téma „labutí píseň čtenářských klubů“. Velmi přivítáme příspěvky, které mohou inspirovat ostatní, jak v posledním roce projektu klubové aktivity zviditelnit, aby zájem o jejich podporu do budoucna byl co největší.

Děkujeme za spolupráci!

Školní čtenářské kluby na 2. stupni ZŠ